

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anja Ščuka

Okoljsko novinarstvo v slovenskih časnikih

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anja Ščuka

Mentorica: doc. dr. Sonja Merljak Zdovec

Okoljsko novinarstvo v slovenskih časnikih

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Mami in tatu, ki sta mi omogočila študij, me podpirala in mi prisluhnila. Mentorici za nasvete, veliko pripravljenost in hitro odzivnost. Starim staršem, sestri, sestrični, fantu in prijateljicam za skrb ter spodbudne besede in vsem sodelujočim novinarjem, strokovnjakom ter urednikom za pomoč pri diplomski nalogi.

Okoljsko novinarstvo v slovenskih časnikih

Ljudje se po informacije o okoljskih vprašanjih in o tveganjih povezanih z okoljem, sodeč po raziskavah, najpogosteje zatečejo k množičnim medijem. Številne študije kažejo, da imajo mediji pomembno vlogo pri osveščanju javnosti o okoljevarstvu in lahko nanjo in na njeno razumevanje okoljske problematike močno vplivajo. Zato je pomembno, da mediji namenijo dovolj pozornosti okoljskim temam, da so okoljski prispevki poglobljeni in da obravnavajo najpomembnejša okoljska vprašanja. V intervjujih z okoljskimi novinarji, okoljskimi strokovnjaki in uredniki štirih slovenskih dnevnikov, *Dela*, *Dnevnika*, *Večera* in *Žurnal24*, smo ugotovili, da slovenski časniki namenjajo več pozornosti politiki, gospodarstvu, športu ali kulturi, manj pa temam o okolju. Analiza štirih dnevnikov je pokazala, da se okoljski prispevki v njih pojavljajo predvsem ob aktualnih dogodkih in večinoma ne ponujajo nasvetov za rešitev posameznih okoljskih vprašanj. Med analiziranimi časniki ima stran namenjeno izključno okolju le *Večer*. Z metodo intervjuja okoljskih novinarjev in strokovnjakov smo ugotovili, da so okoljski prispevki v slovenskih časnikih pogosto površinski, senzacionalistični in le redko obravnavajo resnično pomembna okoljska vprašanja. Razloge za to najdemo denimo v uredniški politiki, ki daje prednost področjem, kot sta politika in gospodarstvo, in v slabi izobraženosti večine okoljskih novinarjev.

Ključne besede: okoljsko novinarstvo, uredniška politika, dnevni tisk, izobraževanje.

Environmental Journalism in Slovene Newspapers

When searching for information on environmental issues and the risks involving the environment, judging by the research results people most frequently turn to the mass media. Numerous studies show that the media play an important role in informing the public about the environment and can drastically influence the understanding of the population's environmental problem. That is why it is important that the media devote enough attention to environmental topics and that the articles on the environment issues are shown in depth, treating the most complex of environmental questions. When interviewing environmental journalists, environment experts and the editors of four Slovene newspapers, *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* and *Žurnal24*, we discovered that Slovene newspapers devote more attention to political, economic, sport and cultural topics than to those about the environment. The analysis of the four newspapers shows that articles on the environment are mostly present alongside current affairs; these articles, however, usually tend not to offer any advice towards the solution of certain environmental questions. Out of the analyzed newspapers only *Večer* has a page dedicated exclusively to the environment. By using the method of interviewing environmental journalists and environment experts we discovered that the articles written about the environment in Slovene newspapers are often superficial, sensational and rarely deal with the truly important questions concerning the environment. The reasons for this can be found in the editorial policy, which gives priority to the areas like politics and economy and also in the inefficient education of environmental journalists.

Keywords: environmental journalism, editorial policy, daily print, education

Kazalo vsebine

1 UVOD	8
2 OKOLJSKO KOMUNICIRANJE IN OKOLJSKO NOVINARSTVO.....	10
3 ZGODOVINA OKOLJSKEGA GIBANJA IN OKOLJSKEGA NOVINARSTVA V ZDA IN EVROPI	12
3. 1 Začetki okoljskega gibanja, 19. stoletje	12
3. 2 Prve omembe novinarskih prispevkov	14
3. 3 Rachel Carson in Nema pomlad.....	15
3. 4 Okoljski aktivisti osveščajo javnost prek medijev	16
3. 5 Začetki okoljskega novinarstva na slovenskem	19
4 OKOLJSKO NOVINARSTVO V SLOVENSkih ČASNIKIH DANES	22
5 POMEMBOST OKOLJSKEGA NOVINARSTVA	26
6 IZOBRAŽEVANJE OKOLJSKIH NOVINARJEV V SLOVENIJI	28
7 UVRSTITEV OKOLJSKEGA NOVINARSTVA IN NJEGOVA TEMA.....	32
7. 1 Onesnažen zrak v notranjosti prostorov.....	33
7. 2 Onesnaževanje ozračja.....	33
7. 3 Živinoreja	34
7. 4 Gnojila.....	34
7. 5 Biotska raznovrstnost	34
7. 6 Rak in druge bolezni množice.....	35
7. 7 Kemične nevarnosti	35
7. 8 Kemično orožje.....	36
7. 9 Astma	36
7. 10 Svinec	36
7. 11 Dioksin	37
7. 12 Snovi, ki motijo notranje (endokrino) izločanje	37
7. 13 Obsevanje hrane.....	38
7. 14 Gensko spremenjena hrana	38
7. 15 Globalno segrevanje.....	38
7.16 Onesnaževanje podtalnice.....	39
7. 17 Katastrofe	39
7. 18 Zdravje na delovnem mestu	39
7. 19 Tanjšanje ozona.....	40
7. 20 Pesticidi.....	40
7. 21 Naraščanje števila prebivalstva	40
7. 22 Onesnaževanje površinskih voda.....	40
7. 23 Odpadki	40
7. 24 Posegi v okolje.....	41
8 PREDSTAVITEV ŠTIRIH ANALIZIRANIH ČASNIKOV	42
8. 1 Delo	42
8. 2 Dnevnik.....	42
8. 3 Večer.....	42
8. 4 Žurnal24	43
9 ANALIZA OKOLJSKIH PRISPEVKOV	44
9. 1 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Delo.....	45
9. 2 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Dnevnik	49
9. 3 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Večer	53
9. 4 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Žurnal24.....	57

9. 5 Primerjava okoljskih prispevkov v štirih osrednjih dnevnikih	60
10 UREDNIKI O OKOLJSKEM NOVINARSTVU V SVOJIH ČASNIKIH	64
10. 1 Prednost temam o gospodarstvu, politiki, kulturi in športu	64
10. 2 Stran ali rubrika namenjena izključno okolju	65
10. 3 Okoljske teme le ob aktualnih dogodkih.....	65
10. 4 Specializirani okoljski novinarji.....	66
11 SKLEP.....	67
12 LITERATURA.....	70
13 PRILOGE.....	75
<i>Priloga A: Primer krajšega intervjuja z uredniki časopisov, ki smo jih analizirali (odgovarja odgovorni urednik Žrnala24 Goran Novković) .....</i>	75
<i>Priloga B: Primer reportažne zgodbe, ki govori o biotski raznovrstnosti .....</i>	76
<i>Priloga C: Primer klasičnega komentarja, ki govori o globalnem segrevanju.....</i>	77

Kazalo grafov

Graf 9.1: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku Delo	46
Graf 9.2: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku Delo	46
Graf 9.3: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh.....	47
Graf 9.4: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem.....	47
Graf: 9.5: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka.....	48
Graf 9.6: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku Dnevnik	50
Graf 9.7: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku Dnevnik	50
Graf 9.8: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh.....	51
Graf 9.9: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem.....	51
Graf: 9.10: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka.....	52
Graf 9.11: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku Večer.....	53
Graf 9.12: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku Večer.....	54
Graf 9.13: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh.....	55
Graf 9.14: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem.....	55
Graf: 9.15: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka	56
Graf 9.16: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku Žurnal24	57
Graf 9.17: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku Žurna24.....	58
Graf 9.18: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh.....	58
Graf 9.19: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem.....	59
Graf: 9.20: Delež okoljskih prispevkov, z ali brez aktualnega dogodka	59

Kazalo prilog

Priloga A: Primer krajšega intervjuja z uredniki časopisov, ki smo jih analizirali (odgovarja odgovorni urednik Žurnala24 Goran Novković).....	75
Priloga B: Primer reportažne zgodbe, ki govori o biotski raznovrstnosti	76
Priloga C: Primer klasičnega komentarja, ki govori o globalnem segrevanju.....	77

1 UVOD

Na naslovnica slovenskih časnikov, kot so *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24*, le izjemoma zasledimo pomembne okoljske teme, kot so na primer pomori čebel, nevarnost svinčenih cevi za otroško zdravje in uporaba gensko spremenjene hrane. Med branjem časopisnih naslovnice ugotovimo, da so urednikom najmanjše podrobnosti spora med Slovenijo in Hrvaško precej bolj pomembne od predloga za gradnjo novega bloka jedrske elektrarne, ki bi lahko bistveno spremenil življenje okoliških prebivalcev.

Prav zato bomo v nalogi raziskali, kako pogosto se okoljski prispevki pojavljajo v slovenskih časnikih in katere okoljske probleme najpogosteje obravnavajo. Namen naloge je predstaviti stanje slovenskega okoljskega novinarstva in odnos urednikov, okoljskih novinarjev ter ekologov do njega. Z diplomsko nalogo želimo prikazati okoljsko novinarstvo v slovenskih časnikih kot pomemben del sodobnega novinarstva, ki lahko močno vpliva na izobraženost in osveščenost bralcev in posledično na ukrepe zakonodajne veje oblasti. Poglavitni cilj diplomske naloge je spodbuditi ključne akterje okoljskega novinarstva – novinarje, urednike, strokovnjake in profesorje –, da se o njegovi zapostavljenosti začnejo pogovarjati ter na tem področju kaj ukrenejo. Za slovensko okoljsko novinarstvo bi bila na primer dobrodošla ustanovitev društva okoljskih novinarjev ali uvedba študijskega predmeta o okoljskem novinarstvu, ki bi morda dvignila ugled okoljskega novinarstva in število okoljskih prispevkov.

Diplomska naloga je razdeljena na teoretični in empirični del. Teoretični del diplomskega dela bomo začeli z opredelitvijo pojma okoljsko novinarstvo, ki je po Coxu (2006, 12) eno izmed področij okoljskega komuniciranja. Zaradi velikega pomanjkanja strokovne domače ali tuje literature o obravnavani temi bomo pri opredelitvi pojma okoljskega novinarstva uporabili metodo poglobljenega intervjuja. V teoretičnem delu bomo predstavili začetke in zgodovino okoljskega gibanja ter okoljskega novinarstva, zaradi pomanjkanja literature in virov pa se bomo omejili zgolj na Evropo in Združene države Amerike (ZDA). Ker je o začetkih in zgodovini okoljskega novinarstva na slovenskih tleh zelo malo napisanega¹, smo se v tem poglavju opirali pretežno na podatke enega od začetnikov slovenskega okoljskega novinarstva, Draga Kralja (2009), ter na današnjega urednika Delove priloge Znanost, Gregorja Puclja (2009), ki se je z okoljskimi prispevki srečal že v sedemdesetih letih

---

¹ V enem odstavku jih omenja Sonja Merljak Zdovc v svoji knjigi *Literarno novinarstvo* (2008, 95).

prejšnjega stoletja. V tem delu bomo predstavili še današnje stanje okoljskega novinarstva v slovenskih časnikih. Ker tudi na tem področju primanjkuje relevantne literature, bomo uporabili metodo intervjuja. Dotaknili se bomo še izobraževanja slovenskih okoljskih novinarjev, kjer nam bo stališče Fakultete za družbene vede podal predsednik katedre za novinarstvo Marko Milosavljević, svoje izkušnje pa nam bodo zaupali tudi okoljski novinarji in ekologi.

V empiričnem delu se bomo posvetili analizi časnikov. Analizirali bomo izdaje štirih slovenskih časnikov – *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* –, in sicer v obdobju treh mesecev. Z metodo kvantitativne analize bomo ugotavljali pogostost pojavljanja okoljskih prispevkov v slovenskih časnikih, z metodo kvalitativne analize pa bomo prispevke podrobneje analizirali in ugotavljali, katere okoljske teme obravnavajo, ali so napisani na podlagi aktualnega dogodka, ali vsebujejo nasvet bralcem in kako lahko pripomorejo k rešitvi okoljskega problema. V empiričnem delu bomo s krajšimi pogovori z uredniki obravnavanih časnikov skušali dobiti tudi njihovo osebno mnenje o pomembnosti okoljskih prispevkov v njihovih časnikih. V analizi bomo uporabljali kvalitativno metodo, odgovore na odprta vprašanja pa bomo združili po podobnostih.

Hipoteze:

1. V časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* imajo teme s področja gospodarstva, politike, športa ali kulture prednost pred temami o okolju.
2. Okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* obravnavajo določene okoljske teme pogosteje, nekatere se objavijo le občasno, nekatere pa so popolnoma zapostavljene.
3. Okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* so v večini napisani na podlagi aktualnega dogodka.
4. Okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* večinoma ne vsebujejo nasveta bralcem, kako bi lahko rešili ali omilili okoljski problem.

2 OKOLJSKO KOMUNICIRANJE IN OKOLJSKO NOVINARSTVO

Okoljsko komuniciranje je komuniciranje o okoljskih zadevah, piše Meisner (2009) in dodaja, da okoljsko komuniciranje predstavljajo vse oblike medosebnega, skupinskega, javnega, organizacijskega in množičnega komuniciranja, ki ustvarjajo družbeno razpravljanje o okoljski problematiki in o človekovem odnosu do narave. Po mnenju Coxa (2006, 12) je okoljsko komuniciranje osnovno sredstvo za človekovo razumevanje okolja in njegovega odnosa do narave. Okoljsko komuniciranje je tako simbolno sredstvo, ki ga uporabljamo za oblikovanje okoljskih problemov in za razpravljanje o družbeni odgovornosti do njih (prav tam). Po Coxu (prav tam) ima okoljsko komuniciranje sedem glavnih področij. Poleg okoljskega novinarstva in množičnih medijev med glavna področja okoljskega komuniciranja uvršča še okoljsko retoriko in razgovor, sodelovanje javnosti pri okoljskih odločitvah, okoljske kampanje, okoljsko sodelovanje in reševanje konfliktov, komuniciranje o kriznih temah ter prikaz narave v popularni kulturi.

Okoljsko novinarstvo je prevod angleške besedne zveze *environmental journalism* in je po oceni Coxa (prav tam) ena izmed glavnih oblik okoljskega komuniciranja. Termin okoljskega novinarstva se v slovenski strokovni in širši javnosti zelo redko pojavlja. O njem pišeta dva avtorja diplomskih del (Tavčar 2007 in Hladnik 2008), slovenski termin pa je omenjen zgolj na spletni strani *Kataloga OKO* (2009), kjer je kratka predstavitev ene največjih organizacij okoljskih novinarjev Society of Environmental Journalists (SEJ). Termin najdemo še na predstavitveni strani šolskega projekta *Comenius* (2009) in v gradivu z naslovom *Izvajanje ciljev Kurikula za okoljsko vzgojo kot vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj v gimnazijskem programu*, kjer je omenjen tudi šolski projekt *Comenius* (Zupan in drugi 2008, 4). Čeprav se v tuji strokovni literaturi sam termin *environmental journalism* pogosteje uporablja², smo njegovo definicijo³ našli le na spletnem viru Wikipedia⁴ (2009). Okoljsko

---

² Ko smo pri naprednem iskanju na spletnem iskalniku Google želeli le zadetke, ki vsebujejo točno besedno zvezo *Okoljsko novinarstvo*, nam je postregel le s tremi zadetki. Zadetkov za besedno zvezo *environmental journalism* je bilo pri istih kriterijih iskanja približno 142.000. Termin uporabljajo na spletnih straneh izobraževalnih ustanov za novinarje, društev novinarjev, okoljskih organizacij, okoljskih in novinarskih projektov, blogov ... Besedno zvezo *environmental journalism* smo zasledili tudi v knjigah, kot so na primer *The complete guide to environmental careers in the 21st century* (Doyle in drugi 1998), *Environmental Communication and the Public Sphere* (Cox 2006), *Writing Green* (Schwartz 2006), in v priročniku za okoljske novinarje *The Reporter's Environmental Handbook* (West in drugi 2003).

³ Definicije o okoljskem novinarstvu v drugih virih nismo zasledili, ker termin omenjajo samo mimogrede in se o njegovem pomenu ne sprašujejo.

novinarstvo je po tem viru zbiranje, preverjanje in razširjanje informacij, ki zadevajo tekoče dogodke, trende in probleme, povezane z materialnim svetom, na katerega pa ljudje neizogibno vplivajo.

---

⁴ Kljub temu, da poznamo pogojnost povzemanja in citiranja navedenega spletnega vira, smo ga zaradi pomanjkanja relevantne literature o okoljskem novinarstvu uporabili. Ker se zavedamo, da je uporaba spletnih virov zaradi njihove težke sledljivosti in preverljivosti nezaželena, vse internetne vire v diplomski nalogi uporabljamo s tehtno presojo glede na druge informacije in dejstva, ki smo jih pridobili v ostalih virih. Njihova uporaba pa je zaradi pomanjkanja relevantne literature nujna.

3 ZGODOVINA OKOLJSKEGA GIBANJA IN OKOLJSKEGA NOVINARSTVA V ZDA IN EVROPI⁵

3.1 Začetki okoljskega gibanja, 19. stoletje

V prvi polovici 19. stoletja so se zaradi industrializacije in posledično onesnaženosti vode ter tal življenjski pogoji v velemestih poslabšali. Zaradi onesnaženosti vode so ljudje že v štiridesetih letih zbolevali za tifusom in kolero, na njihovo zdravje pa je vplivala tudi velika količina smoga nad velemesti (Environmental History 2009). Na nevarnosti onesnaževanja so že tedaj opozarjali nekateri znanstveniki. Eden prvih je bil francoski zdravnik in agronom Luis Tanquerel des Planches. Leta 1839 je objavil obširno razpravo o boleznih, ki jih je povzročila zastrupitev s svincem, napisal pa je tudi esej o vnetju možganov zaradi svinca (prav tam). Angleški socialni reformator Edwin Chadwick je leta 1842 na svoje stroške objavil poročilo o slabih sanitarnih pogojih delavskega prebivalstva, ki se je množično zastrupljalo z onesnaženo vodo, istega leta je poročilo o slabih sanitarnih pogojih v New Yorku začel pisati ameriški fizik John H. Griscom, objavil ga je leta 1845 (prav tam).

Med prvimi, ki so javno opozorili na pomembnost varovanja narave, je bil ameriški pisatelj, pesnik, filozof in kritik Henry David Thoreau, ki se je leta 1845 preselil k jezeru Walden zaživel v sožitju z naravo, veliko premišljeval o pomenu in pomembnosti narave ter kasneje, leta 1854, izdal zbirko svojih misli in opazovanj z naslovom *Walden* (EcoTopia USA 2009). »Danes ima Henry David Thoreau sloves preroka, ki se je že tedaj zavedal pomena ekologije in vrednosti narave. Prišel je do sklepa, da smo ljudje del narave in da delujemo bolje, če se tega dejstva zavedamo,« piše na spletni strani EcoTopie (prav tam). Leta 1847 je ameriški diplomat in filolog George Perkins Marsh v svojem nagovoru ameriškem kongresu opozoril na pogubne posledice človekovega obdelovanja zemlje, še posebej na krčenje gozdov. Govor je bil objavljen leta 1847 in je postal temelj njegove knjige *Človek in narava*, ki je bila prvič objavljena leta 1864 (prav tam).

---

⁵ Ključni uporabljeni viri o zgodovini okoljskega gibanja, knjiga *Writing Green* (Schwartz 2006), organizacija EcoTopia USA (2009) in priročnik *The Reporter's Environmental Handbook* (West in drugi 2003), opisujejo zgolj zgodovino ameriškega okoljskega gibanja, zato smo informacije navedenih virov dopolnili še z nekaterimi zgodovinskimi okoljskimi dogodki v Evropi, ki smo jih našli na okoljski spletni strani *Environmental History* (2009). Literature ali spletnega vira, kjer bi bila opisana zgodovina slovenskega okoljskega gibanja nismo našli, zato ga posebej ne izpostavljamo.

Prvi val okoljskega aktivizma se je po mnenju avtorjev priročnika *The Reporter's Environmental Handbook* (West in drugi 2003, 49) začel z zaščito nacionalnih parkov in gozdov. Oče ameriške pokrajinske arhitekture Frederick Law Olmsted je že leta 1857 naročil izdelavo prvega velikega mestnega parka v ZDA, Centralni park v New Yorku. Prvi narodni park v ZDA, Yellowstone, je bil zaščiten le petnajst let kasneje (Schwartz 2006, 161). Zaščita naravnih površin pa je bila namenjena predvsem obvarovanju narave⁶ in ni bila povezana z okoljevarstveno problematiko oziroma onesnaženjem, kot je to značilno za današnje okoljevarstvo (West in drugi 2003, 49).

V drugi polovici 19. stoletja so se pojavili tudi prvi zakoni, ki so bili namenjeni zmanjšanju onesnaževanja. Ker so britanske kemične tovarne močno onesnaževale zrak, je že leta 1863 nastal tako imenovani alkalijev zakon, ki naj bi zmanjšal sproščanja vodikovega klorida pri pridelovanju alkalijskih kovin (Environmental History 2009). V Veliki Britaniji so leta 1875 potrdili zdravstveni zakon, ki je spodbudil oblast, da se je soočila s problemi, kot sta na primer onesnaževanje vode in poklicne bolezni, leta 1876 pa so sprejeli zakon o nadzoru onesnaževanja rek, s katerim je bilo prepovedano metanje odpadkov v reke (prav tam). Leta 1881 so v Chicagu, kot prvi v ZDA, sprejeli odlok, ki je reguliral izpuste dima, leta 1892 v Pittsburghu pa so sprejeli prvi pravilnik o dimu, eno leto kasneje pa še v St. Louisu. Leta 1891 so v ZDA sprejeli zakon o ohranitvi gozdov (Schwartz 2006, 162).

Prav tako je v tem času nastalo veliko inšpektoratov, skupin in društev za zaščito okolja. Leta 1883 je v Veliki Britaniji nastalo Združenje za varovanje okolice jezer, ki si je prizadevalo, da železniške proge ne bi posegale na območja jezer. V ZDA so leta 1885 zaradi skorajšnje iztrebitve bizonov in cesarskega pingvina ustanovili Biološki inšpektorat (Environmental History 2009). Leta 1892 je naravoslovec, pisec in borec za ohranitev narave v ZDA John Muir ustanovil okoljsko društvo Sierra Club, leta 1895 pa so ZDA v odgovor škodljivim posledicam industrializacije prav tako ustanovile Združenje za ohranitev ameriške prvobitne pokrajine (Schwartz 2006, 162).

Nemški biolog, filozof in zdravnik Ernst Heinrich Philipp August Haeckel je leta 1866 prvi uvedel izraz *ekologija*. Sestavil ga je iz grške besede *oikos*, ki pomeni hišo ali prostor, kjer živimo, in iz grške besede *logos*, ki pomeni nauk, vedo. Postavil je tudi definicijo ekologije.

---

⁶ Varstvo narave ali naravovarstvo si prizadeva za ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot. Varstvo okolja ali okoljevarstvo pa postavlja v ospredje problematiko onesnaževanja in degradacijo okolja v katerem biva človek (Eko krog 2009).

Glasi se: *Ekologija je veda, ki se ukvarja s proučevanjem odnosov med živalmi in njihovim organskim in anorganskim okoljem*. Danes je ta definicija še vedno v uporabi, le da ni omejena samo na živalstvo, pač pa na vse organizme v okolju (Environmental History 2009). Švedski fizik in kemik Svante August Arrhenius je leta 1896 prvi spoznal in opisal vpliv ogljikovega dioksida na podnebje. Izračunal je, da se lahko temperatura Zemlje dvigne za štiri stopinje Celzija, če se bo v ozračju podvojila vsebnost ogljikovega dioksida (prav tam).

3. 2 Prve omembe novinarskih prispevkov

Datuma, kdaj naj bi se okoljsko novinarstvo pojavilo, nismo zasledili, iz članka *It's spreading* v reviji *New Yorker* (Lepore 2009, 48) pa lahko sklepamo, da se je pisanje o znanosti, kamor spada tudi pisanje o okolju, pojavilo po prvi svetovni vojni. »Pred prvo svetovno vojno novinarji običajno niso pisali o znanosti,« piše Jill Lepore (prav tam). V 20. letih prejšnjega stoletja je sodeč po članku za ameriške časnike in revije pisalo mnogo znanstvenikov, ki so poskušali javnosti obrazložiti pomen svojega dela. Njihovo število se je kasneje iz leta v leto manjšalo, vedno več pa je bilo specializiranih novinarjev, ki so pisali o znanosti (prav tam).

Kot smo ugotovili v prejšnjem podpoglavju, so se ljudje začeli zavedati in opazati škodljive vplive industrializacije na okolje že v 40. letih 19. stoletja. Tedaj so se pojavili znanstveniki in pisatelji, ki so opozarjali na posamezne nevarnosti, začela so nastajati okoljska društva in združenja, oblast v nekaterih državah pa je že sprejela prve zakone za zaščito narave. Ob vsem naštetem lahko domnevamo, da se je v medijih pojavila okoljska tematika, ki je vsaj opisala omenjene dejavnosti in dogodke. Kljub temu nismo zasledili nobenega pisnega vira, ki bi dokazal, da se je tedaj o tej tematiki v časnikih že pisalo. Vsekakor se je izraz *okoljsko novinarstvo*, kot bomo kasneje zapisali, pojavil šele v 20. stoletju, prav tako so se v tem stoletju pojavili tudi prvi specializirani okoljski novinarji.

Prve omembe novinarskih prispevkov, ki so obravnavali okoljske teme, smo našli na spletni strani Environmental History (2009). Najprej se omenja leto 1905. Tedaj je J. Horace McFarland, predsednik Ameriškega civilnega združenja, napisal serijo prispevkov v reviji *Ladies' Home Journal*, kjer se je zavzemal za zaščito Niagarskih slapov pred onesnaženjem in zastrupljanjem vode. S članki je dosegel, da je ameriški kongres leta 1906 zaščitil Niagarske slapove (prav tam). Istega leta je časnik *Washington Post* poročal, da je ameriški kongres sprejel veliko novih ukrepov za zaščito gozdov, leta 1906 pa so začeli newyorški časniki množično pisati o okuženem mleku, sladoledu in ostrigah, katerih ustreznost so preverjali z

novimi laboratorijskimi testi za odkrivanje bakterij (prav tam). Vendar je bilo do leta 1960 poročanje medijev o okoljskih temah osredotočeno predvsem na obvarovanje narave, kot je zaščita habitata naravnih območij, piše Debra Schwartz (2006, 1). Množični mediji in javnost so po njenih besedah onesnaževanje kot posledico industrializacije dojeli šele v 60. letih prejšnjega stoletja.

3. 3 Rachel Carson in Nema pomlad

Po mnenju nekaterih strokovnjakov je pozornost ljudi in medijev h globalni nevarnosti onesnaževanja usmerila šele pisateljica, znanstvenica in ekologinja Rachel Carson s knjigo *Nema pomlad* (*Silent Spring*) leta 1962 (West in drugi 2003, 49). Carsonova je prva zbrala znanstvene dokaze, da pesticidi povzročajo tveganje za okolje. Po izidu knjige so jo napadali predstavniki kemične industrije in nekateri politiki in jo označili za ekstremistko. Kljub temu je njena knjiga kasneje spodbudila k sprejetju strožje zakonodaje pri uporabi pesticidov. Med drugim je pospešila tudi prepoved uporabe pesticida DDT, ki so jo v ZDA sprejeli leta 1972 (RachelCarson.org 2009). Po mnenju Alojza Šercelja (v Carson 1972, 5), biologa in znanstvenika, ki je prevedel njeno knjigo v slovenščino, je bila Carsonova prva, ki je človeštvu pokazala, kakšno škodo povzroča naravi in sebi, čeprav se je v knjigi omejila samo na pesticide. »*Nema pomlad* je bila obtožujoč napad na vso človeško zanikrno brezskrbnost, požrešnost ter neodgovornost do Narave in Človeka,« piše Šercelj (v Carson 1972, 5). Prepričevalnost in odkritost njenega napada v omenjeni knjigi je po mnenju Georgea Shea, ki je napisal predgovor h knjigi *Nema pomlad* (v Carson 1972, 9), pritegnila pozornost vplivnih ljudi in jih pripravila, da so podvomili v marsikateri pojav v industrijski družbi, ki so ga do tedaj zagovarjali. »Po njeni zaslugi je bil dosežen velik napredek pri predpisih glede uporabe pesticidov,« je še zapisal George Shea (v Carson 1972, 9).

Knjiga *Nema pomlad* je bila prevedena v slovenščino leta 1972, vendar na slovenske okoljske novinarje po mnenju enega prvih slovenskih okoljskih novinarjev Draga Kralja (2009) ni imela posebnega vpliva. »Zanjo smo seveda slišali, vendar smo o okolju pisali še preden je izšla knjiga pri nas,« pojasnjuje Kralj (2009). Po njegovih besedah tuji avtorji in novinarji v 60. in 70. letih niso vplivali na pisanje slovenskih okoljskih novinarjev; ti so se osredotočali predvsem na lokalne teme.

3. 4 Okoljski aktivisti osveščajo javnost prek medijev

Okoljski aktivisti so v ZDA v šestdesetih letih prejšnjega stoletja v medijih objavljali veliko okoljevarstvenih prispevkov, da bi osvestili javnost o okoljskih vprašanjih (West in drugi 2003, 49). Tako je na primer okoljsko društvo Sierra Club junija 1966 v časnikih *New York Times* in *Washington Post* pozivalo oblast, naj preprečijo gradnjo jezua, ki bi potopil Grand Canyon. Ti prispevki so društvu dvignili ugled in število članov ter pomagali pri borbi za rešitev Grand Canyonu. Jezua nato niso gradili (EcoTopia 2009). Ameriška profesorica srednjeveške zgodovine Lynn White je leto kasneje v reviji *Science* objavila esej *Zgodovinske korenine naše ekološke krize*. Njegovo glavno sporočilo je bilo, da smo vsi odgovorni za spremembe okolja (Environmental History 2009). Ameriški ekolog Garrett James Hardin je leta 1968 v reviji *Science* objavil svoj najpomembnejši prispevek z naslovom *Tragedija ljudstva*, kjer se sprašuje, kako lahko neodvisno delovanje posameznikov za svojo lastno korist uniči omejene naravne vire, ki nam jih ponuja planet, čeprav to nikomur ne koristi (prav tam).

V sedemdesetih letih so okoljevarstveniki ustanavljali vse več okoljskih aktivističnih skupin. Nastajale so na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, ukvarjale pa so se z raznolikimi okoljskimi vprašanji. Javnost so dosegale skozi množične medije, nenehno pa so poskušale komunicirati tudi z vlado (West in drugi 2003, 49). Tako je leta 1970 ameriška novinarka, pisateljica, feministka in okoljevarstvenica Marjory Stoneman Douglas ustanovila društvo Friends of the Everglades, ki si še danes prizadeva za ohranitev ameriškega nacionalnega parka Everglades, istega leta so v ZDA ustanovili tudi okoljsko skupino Svet za zaščito naravnih virov, ki danes šteje 1,2 milijona članov (prav tam). Aprila leta 1970 so v ZDA praznovali prvi dan Zemlje (Schwartz 2006, 165), istega leta pa je bila v ZDA ustanovljena še Agencija za varovanje okolja z izvornim imenom *Environmental Protection Agency* (EPA) za raziskave, nadzor in uveljavitev okoljskih zakonov in vprašanj (Schwartz 2006, 1).

Za okoljska vprašanja pa so se vse bolj zanimale tudi državne oblasti. Leta 1970 so v ZDA izglasovali zakon o nacionalni okoljski politiki in leta 1972 potrdili zakon o nadzoru nad onesnaževanjem voda. Istega leta so v ZDA sprejeli še zakon o obalnem področju, zakon o nadzoru nad pesticidi in zakon o odlaganju odpadkov v ocean, ki je reguliral metanje odpadkov v vode ZDA, ter zakon o vodnih sesalcih (Schwartz 2006, 165). Leta 1973 je kar

80 držav podpisalo konvencijo o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES) (Environmental History 2009).

Ker se je število okoljskih društev in skupin večalo in so se pomena okoljevarstva pogosteje zavedale tudi državne oblasti, so bile okoljske teme pogosteje obravnavane tudi v časnikih. Zaradi tega so nekateri ameriški časniki v sedemdesetih letih imeli okoljske novinarje, ki so temam o okolju posvečali več pozornosti (Schwartz 2006, 1). Že leta 1971 je Pulitzerjevo nagrado⁷ dobil časnik *Winston-Salem (N. C.) Journal and Sentinel*, ki je pisal o nepopravljivi škodi zaradi miniranja hribovite pokrajine na severozahodu Severne Karoline. Leta 1979 je nato Pulitzerjevo nagrado dobil novinar časnika *Des Moines Register*, James Risser, za serijo prispevkov o škodljivih posledicah kmetijstva na okolje (Schwartz 2006, 169). Navedeni Pulitzerjevi nagradi v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja za poročanje o okoljski problematiki dokazujeta, da so v tem času teme o okolju postale pomembne tudi za medije.

V osemdesetih letih za poročanje o okoljskih temah Pulitzerjeve nagrade ni prejel nihče, je bilo pa osebje časnika *Los Angeles Times* leta 1980 nominirano zanj, ko so objavili niz prispevkov o kemikalijah v okolju z naslovom *Zastrupljanje Amerike*. Pet let kasneje je bila za Pulitzerjevo nagrado nominirana Jane Helay, novinarka časnika *The Orlando Sentinel*, za uvodnike o okoljskih problemih Floride (Schwartz 2006, 171).

Znanstveniki, ki so se takrat ukvarjali z okoljsko problematiko, so prišli do številnih alarmantnih ugotovitev. Leta 1982 je študija EPE potrdila, da nevarna količina dioksinov v zraku nad mestom Times Beach ogroža zdravje tamkajšnjih ljudi. Dioksine so povezali z nastankom rakavih obolenj, številnih prirojenih napak in s poškodbami jeter. Med letoma 1983 in 1985 so ameriške oblasti namenile 33 milijonov dolarjev za nakup domov prebivalcev Times Beacha. Ko so se vsi izselili, so mesto porušili (Environmental History 2009). Leta 1988 je Nasin znanstvenik James Hansen opozoril ameriški kongres na učinek tople grede, ki bi lahko povečal sušo, stopil polarni led in zvišal morsko gladino. Študija EPE je isto leto ugotovila, da je zrak v notranjosti prostorov ameriških domov lahko stokrat bolj onesnažen od zraka izven prostorov. Glavni krivec za to je po njenih ugotovitvah onesnaženje z radioaktivnim žlahtnim plinom radonom, ki je škodljiv zdravju in povzroča pljučne bolezni (Schwartz 2006, 168). Iz oddelka za ohranitev okolja v New Yorku so leta 1989 javnosti

---

⁷ Nagrado je ustanovil madžarsko-ameriški novinar Joseph Pulitzer, ki je po svoji smrti Univerzi Columbia zapustil veliko denarja. Pulitzerjeva nagrada, ki jo podeljuje Univerza Columbia, velja za najvišje ameriško priznanje za novinarski tisk, literarne dosežke in skladanje (The Pulitzer Prizes, 2009).

sporočili, da je 25 odstotkov jezer in ribnikov prekislih, da bi v njih lahko živele ribe. Leto kasneje je Organizacija združenih narodov (OZN) ocenila, da se bo zaradi toplogrednih plinov v naslednjih 35 letih povprečna temperatura ozračja zvišala za dve stopinji Celzija. Opozorili so, da bi bilo treba količino emisij toplogrednih plinov nemudoma zmanjšati za 60 odstotkov, če bi želeli stabilizirati stanje v atmosferi (prav tam).

Število okoljskih novinarskih prispevkov se je povečevalo, vse bolj pa so se kazale tudi potrebe okoljskih novinarjev po izobraževanju, zato je leta 1990 manjša skupina novinarjev ustanovila prvo društvo okoljskih novinarjev The Society of Environmental Journalists (SEJ) (2009). SEJ je neprofitna izobraževalna organizacija, ki ponuja podporo in pomoč novinarjem, ki pokrivajo okoljsko problematiko. Danes združuje več kot 1.500 novinarjev, profesorjev in študentov iz ZDA, Kanade, Mehike in 25 drugih držav, njeno poslanstvo pa je izboljšanje javnega razumevanja okoljskih vprašanj z dvigom kakovosti, točnosti in odmevnosti okoljskega poročanja. V SEJ vsako leto organizirajo konference, pripravljajo tiskane in elektronske publikacije, svojim članom nudijo izobraževanje in jih nagrajujejo za najboljše prispevke (prav tam).

Tri leta kasneje so okoljski novinarji iz 28 držav na pobudo francoskih in nemških kolegov ustanovili International Federation of Environmental Journalists (IFEJ) (2009). IFEJ danes združuje več kot 7.500 novinarjev iz 117 držav. »Poslanstvo IFEJ je izboljšati javno razumevanje okolja in problematike trajnostnega razvoja,« je zapisano na predstavitveni strani zveze (prav tam), ki okoljske novinarje podpira z mreženjem, izobraževanjem in z brezplačnim dostopom do informacij.

V ZDA deluje tudi veliko samostojnih visokošolskih oziroma univerzitetnih institucij, ki svojim študentom novinarstva nudijo znanja o okoljski problematiki. Leta 1992 je bil pod okriljem Fakultete za novinarstvo in množično komuniciranje na univerzi v Koloradu ustanovljen Center for Environmental Journalism (CEJ) (2009), dve leti kasneje pa so na Univerzi v Michiganu ustanovili The Knight Center for Environmental Journalism (KCEJ) (2009). Za dobro izobraževanje okoljskih novinarjev v ZDA skrbi še Metcalf Institute for Marine and Environmental Reporting, ki je bil ustanovljen leta 1997 na Rhode Islandu (Metcalf Institute for Marine and Environmental Reporting, 2009).

Ameriški novinarji so v devetdesetih letih z ustanovitvijo društev okoljskih novinarjev pokazali, da je okoljsko novinarstvo postalo pomemben del sodobnega novinarstva. Kljub temu je anketa, ki so jo leta 1996 med 506 okoljskimi novinarji izvedli na Univerzi v

Michiganu pokazala, da ima veliko novinarjev probleme z uredniki. Mnogo urednikov nima posluha za okoljske teme in novinarjem ne omogoči dovolj časa zanje. Problemom, kot je na primer kriminal, dajejo uredniki mnogo večji poudarek, to pa je najbolj vidno v lokalnih medijih (Doyle in drugi 1998, 113). Najresnejši problem pri poročanju o okolju, s katerim so se soočali anketirani novinarji, je bil pomanjkanje virov. Poleg tega jih je pestilo nerazumevanje urednikov, pomanjkanje časa, nizko plačilo in dejstvo, da je bilo okoljskim temam namenjenega premalo prostora. Večina okoljskih novinarjev je, sodeč po anketi, obravnavala še druge teme, le tretjina vprašanih je dejala, da porabijo več kot 75 odstotkov svojega delovnega časa za okoljsko problematiko (prav tam).

V devetdesetih letih je Pulitzerjevo nagrado za poročanje o okoljskih temah prejelo kar pet novinarjev oziroma medijskih hiš, šest jih je bilo nominiranih⁸.

3. 5 Začetki okoljskega novinarstva na slovenskem

Med prvimi slovenskimi novinarji, ki so pisali o varovanju okolja je bil, po besedah novinarja Željka Kozinca (v Merljak Zdovc 2008, 95), Drago Kralj, ki je v začetku šestdesetih let v reviji *Tovariš* napisal serijo prispevkov Strupi. O ekologiji se je tedaj vedelo malo, uredniki in novinarji so se Kralju smejali, če se bodo zdaj še s smetmi ukvarjali (Kozinc v Merljak Zdovc 2008, 95). »Tedaj je bila industrializacija v takšni prednosti, da ni nihče niti razmišljal o tem, da lahko prinese tudi kaj škodljivega,« je pojasnil Kralj (2009), ki je v svojih prispevkih o okolju pisal predvsem o onesnaženih območjih v neposredni bližini tovarn. Kljub temu da so se mu uredniki in novinarji posmehovali, so bile teme o okolju dobro brane. »Urednik na *Tovarišu* mi je rekel, da ve, da si vse skupaj izmišljujem, vendar naj o tem kar naprej pišem, saj ljudje to berejo,« se spominja Kralj (prav tam). Zgodbe o okolju so bralce vedno zelo zanimale, kar se je dalo najboljše ugotoviti po številnih pisemih bralcev (prav tam).

Leta 1966 je Željko Kozinc napisal šestdelno serijo o okoljski problematiki z naslovom *Kruh, ki ga jem, zrak, ki ga diham, voda, ki jo pijem* in jo ponovil pet let kasneje, da bi videl, ali se je na tem področju kaj spremenilo (Kozinc v Merljak Zdovc 2008, 95). Obravnaval je stanje prsti, zastrupljanje vode, zraka, rastlin, živali in ljudi, o tem pa so tedaj v Sloveniji pisali v glavnem samo v *Tovarišu*. Z literaturo si tedaj o okoljskih temah Kozinc ni mogel veliko

---

⁸ Več v knjigi *Writing green* (Schwartz 2003, 169–172).

pomagati, ker je bilo strokovnih del o okoljskih temah takrat malo. Je pa sčasoma izvedel za vse več primerov o onesnaževanju v lokalnem okolju od različnih sogovornikov (prav tam).

»O okoljski problematiki so slovenski mediji začeli več razpravljati v sedemdesetih letih, ko je prišlo do onesnaženja reke Krupe v Beli Krajini. Tam je začela leta 1962 obratovati tovarna Iskra, ki je izdelovala kondenzatorje. Poškodovane kondenzatorje so metali v bližnjo vrtačo, kjer jih je voda spirala in s škodljivimi polikloriranimi bifenili (PCB) onesnaževala reko Krupo,« je povedal Drago Kralj (2009). S tem vodnim virom se je napajalo pet vasi, ljudje pa so zaradi toksičnih PCB začeli obolevati za rakom na jetrih, imeli so prebavne motnje in bili slabšega zdravja. Delavci v Iskri so vedeli za nevarne kondenzatorje, vendar so o tem molčali, ker so jim vodilni grozili z izgubo službe (prav tam). »Jaz in še nekaj novinarjev iz drugih medijev smo večkrat odšli v tovarno in prosili za pojasnila, a so nas od tam pregnali policisti, češ da je vse skupaj potegavščina. Tedaj se je v vse stvari vtikala politika. Ko sem napisal, da je Iskra postavila svojo najbolj umazano tovarno v Belo Krajino, so ves drugi dan zvonili telefoni v uredništvu, češ da pišemo proti socializmu,« se je spominjal Kralj (prav tam). Kljub temu da so novinarji veliko opozarjali na onesnaženost reke Krupe, je oblast zanikala vse in se o tem počasi ni več govorilo. O tem so začeli znova razpravljati šele sredi 80. let, ko so nazadnje prepovedali pitje iz tamkajšnjega vodnega vira (prav tam). »Moji tedanji prispevki niso spremenili kaj dosti, so se pa o okoljskih problemih nekateri pomembni funkcionarji vsaj začeli pogovarjati. Politični interes je bil tedaj res zelo močan. Včasih je bil to politični interes, danes je finančni interes, posledice so pa iste. Vedno so želeli pisanje o tem utišati, skriti in prepovedati,« je povedal Kralj (prav tam).

»Krupa je bila prelomnica v slovenskem okoljskem novinarstvu, po tistem smo začeli novinarji iskati še druge podobne okoliščine in o njih pisati,« je dejal Kralj (2009). Noben novinar ni pisal samo o okolju, saj je bila to postranska tema, o kateri so najpogosteje pisali tisti, ki so obravnavali turizem. So pa imeli okoljski novinarji tedaj velik problem z dostopom do informacij, saj institucije, ki so se s tem ukvarjale, niso dobile dovolj denarja, da bi opravile še raziskavo o morebitni onesnaženosti tal ali vode ob posamezni tovarni (prav tam).

Novinar Gregor Pucelj, ki je danes urednik Delove priloge *Znanost*, se je s pisanjem o okoljskih vprašanjih, predvsem o onesnaženosti zraka in vode, prvič seznanil med letoma 1977 in 1979 v ljubljanski redakciji *Dela* (Pucelj 2009). To je bil tedaj le delček njegovega novinarskega dela, s pisanjem tekstov o varovanju okolja se je začel resneje ukvarjati leta 1985. »Pisal sem o onesnaževanju zraka in voda, odlaganju odpadkov, rudniku urana Žirovski

vrh, PCB v Krupi, dlaganju radioaktivnih odpadkov iz JE Krško in o čiščenju Jadrana ter reke Save. Zelo podobne teme so se vrstile vsa naslednja leta, s tem, da je v nekaterih časovnih obdobjih izrazito prevladovala kakšna bolj izpostavljena tematika,« je pojasnil Pucelj (prav tam). Leta 1985 se je prvič pojavila tematika okoljske presoje novih naložb, leta 1987 je Pucelj že pisal o dobrih obetih razvoja fuzijske energetike, ki pa še danes ni v uporabi. Leta 1988 je prvič predstavil učinek NIMBY⁹ (ne na mojem dvorišču), veliko se je ukvarjal tudi z Jedrsko elektrarno Krško, z njeno potresno nevarnostjo, s predlogom za predčasno zaprtje in z odlagališčem radioaktivnih odpadkov (Pucelj 2009). »Leta 1988 se je pojavila problematika gradnje avtocest, na vrsto je prišel radon, pa posledice Černobila, leta 1989 pa je prišlo do ustanovitve Zelenih Slovenije. Tedaj sem prvič pisal o čistilnih rastlinskih napravah,« je dejal Pucelj (prav tam).

Gregor Pucelj, diplomant Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN), predhodnice današnje Fakultete za družbene vede (FDV), ob prihodu v novinarsko službo ni imel okoljskega znanja. Zato se je o tej tem izobraževal sam, tako da je spremljal številna okoljska strokovna posvetovanja, in jo spoznaval korak za korakom (Pucelj 2009). Že zgodaj je opustil pisanje, ki je le opozarjalo na probleme, ampak si je prizadeval predstaviti tudi rešitve zanje. Danes opaža, da je bil pri pisanju o okoljskih temah večkrat pred časom; o ločevanju komunalnih odpadkov je na primer pisal, ko se pri nas s tem ni še nihče ukvarjal. »Moram pa priznati, da me pri pisanju o okoljskih temah in problemih, ki so iz njih izhajali, nikoli ni nihče omejeval ali pa mi kaj prepovedoval,« se je spominjal Pucelj (2009).

---

⁹ Tako imenovani učinek NIMBY (*not in my back yard* – slovenski prevod je: *ne na mojem dvorišču*) je pojav, ko se ljudje načeloma strinjajo s predlagano rešitvijo določenega ekološkega vprašanja, a le dokler ne posega v njihovo najbližje okolje (Okoljsko raziskovalni zavod 2009).

4 OKOLJSKO NOVINARSTVO V SLOVENSКИH ČASNIKIH DANES

V tem poglavju nas bo zanimala ocena Draga Kralja (2009) in Gregorja Puclja (2009) o spremembah miselnosti ljudi in novinarjev ter dela okoljskih novinarjev v zadnjih štiridesetih letih. Poleg tega bomo predstavili še mnenja nekaterih okoljskih novinarjev slovenskih časnikov in okoljskih strokovnjakov o stanju slovenskega okoljskega novinarstva danes.

Od sedemdesetih let do danes se je v odnosu do okolja, po oceni Kralja (2009), veliko spremenilo. »Zavest o tem je prodrla v zelo široke kroge ljudi. Politične stranke imajo danes v programu zaščito okolja, v večini občin pa imajo strokovnjake, ki se ukvarjajo samo z okoljevarstvom,« je povedal Kralj (prav tam). Ljudje takrat večinoma niso vedeli, da lahko onesnaževanje okolja vpliva na njihovo zdravje, hrane niso povezali s pesticidi in niso se obremenjevali, če so se kopali v reki poleg tovarne (prav tam). »Včasih je bilo prispevkov o okolju res manj, vendar smo si zanje vzeli novinarji čas in jih dobro napisali. Takrat smo hodili po terenu in iskali zgodbe. Urednik me je za dva dni poslal na primer v Trbovlje, kjer sem iskal zgodbe in o njih kasneje pisal. Danes pa večina novinarjev hodi samo na tiskovne konference, uredniki pa varčujejo in novinarjev ne pošiljajo toliko naokrog,« meni Kralj (prav tam). Zavest o potrebi po varovanju okolja je danes večja, vendar je v slovenskih časnikih vseeno premalo pomembnih in poglobljenih prispevkov o okolju, ki bi določene probleme lahko tudi rešili (prav tam).

Po oceni Gregorja Puclja (2009) pa se je od osemdesetih let do danes izrazito povečalo število prispevkov in poročil o okoljski tematiki. »Danes je v časnikih in ostalih medijih dovolj informacij o dogajanju in stanju našega in globalnega okolja. Čeprav pri slednjem, na primer pri poročanju o podnebnih spremembah, novinarji velikokrat pretiravajo in vsako poplavo povežejo s taljenjem ledu na Arktiki,« je povedal Pucelj (2009). Pri poročanju o okoljski problematiki ga najbolj moti senzacionalizem za vsako ceno: »Večina tematik je prikazana izrazito črno-belo, predvsem pa se to dogaja na nekaterih televizijah in manj v tiskanih medijih. Prispevki neko stvar prikažejo kot samo slabo ali samo dobro, resnično življenje pa ima tudi nekaj vmesnih barvnih odtenkov.« Po njegovih besedah je težko definirati, koliko novinarjev na časniku se je ukvarjalo in še vedno se tudi z okoljskimi temami, zato ni vedel povedati, kdaj se je v medijskih hišah povečalo število okoljskih prispevkov. »Vsekakor se je zanimanje za okoljske teme okrepilo v drugi polovici osemdesetih let prejšnjega stoletja,« je pojasnil.

Da je prispevkov o okolju v slovenskih časnikih več kot včasih, meni tudi okoljski novinar Sebastijan Kopusar¹⁰ (2009), ki dodaja, da se njihovo število še povečuje. »Če želimo pragmatičen premik, da začnejo ljudje drugače razmišljati o okolju, potem bi morali objavljati še več takšnih prispevkov,« ocenjuje Kopusar (2009). Po njegovem mnenju morajo biti novinarji pozorni, da ne pretiravajo s pridiganjem bralcem, ampak jih morajo le spodbujati k bolj prijaznemu ravnanju z okoljem (prav tam). Tudi okoljski novinar *Dnevnika* Blaž Mazi je mnenja, da je v slovenskih časnikih vse več okoljskih tem: »Tisti, ki spremlja dnevno slovensko časopisje, ima predstavo, kaj se dogaja z okoljem. Mislim, da so mediji z določenimi okoljskimi temami kar nasičeni in bralcem grede te teme že na živce. Tako na primer izraza podnebne spremembe sploh ne slišijo več. Po eni strani je nekaterih tem preveč, premalo pa je poglobljenih pristopov do določenih problematik.« Po oceni okoljske novinarki *Večera* Andreje Kutin (2009) so teme o okolju med bralci zelo priljubljene in dobro brane. Meni, da slovenski časniki dobro spremljajo okoljsko problematiko, a pogoša večje število naravovarstvenih¹¹ tem (Kutin 2009).

Podobno kot okoljski novinarji ugotavlja tudi klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj (2009): »Če primerjam s časniki v tujini, lahko rečem, da v slovenskih časnikih okoljska problematika ni dovolj obravnavana. Prihaja do napredka, ampak zelo počasi. Članki niso poglobljeni, niso analitični, ampak bolj kot ne površinski in senzacionalistični.« Po njenem mnenju so teme o politiki, gospodarstvu, športu in kulturi vsaj desetkrat bolj zastopane od okoljskih tem; v slovenskih časnikih se premalo piše o onesnaženem zraku z ozonom, slabem prostorskem načrtovanju, nevarnosti nanodelcev, biotski raznovrstnosti, pravih vzrokih naravnih nesreč, možnih težavah z vodooskrbo, izgubah vode v vodovodnem omrežju in podobno. »Najbolj pogrešam kritiko novinarjev na slabo prostorsko načrtovanje, kot je na primer industrija v kotlinah, gradnja na poplavnih območjih, neustrezne lokacije smetišč, kmetijstvo nad podtalnico in podobno,« je povedala Lučka Kajfež Bogataj (2009) in dodala, da se premalo piše tudi o tratenju energije in vode, saj oboje povzroča lokalne in globalne okoljske probleme. Novinarji bi morali po njenem mnenju na okoljsko problematiko večkrat izzvati tudi politike in tiste, ki odločajo (prav tam).

---

¹⁰ Sebastijan Kopusar je več let delal kot okoljski novinar za časnik *Dnevnik*, konec leta 2008 se je zaposlil v medijski hiši Žurnal media, d. o. o., kjer piše prispevke za časopisni spletni portal Žurnal24.si.

¹¹ S tem misli teme o konkretnih pobudah, zakonih ali pogodbah o zaščiti naravnih območij, na primer *Natura2000*.

Tudi po mnenju ekologinje Ivane Kacafura slovenski časniki premalo pišejo o okoljskih temah, čeprav se ji zdi okoljska problematika zanimiva tudi z vidika urednika, saj postaja vse bolj aktualna. »O okoljskih temah se piše šele, ko kaplja že kane čez rob posode. Mediji bi morali bolje in več osveščati ljudi, kaj lahko sami naredijo za dobrobit našega planeta,« dodaja Kacafura (2009). Predsednica Focusa, društva za sonaravni razvoj, Lidija Živčič (2009) ravno tako ocenjuje, da je okoljskih tem v časnikih premalo, predvsem pa bi morali novinarji več pisati o okoljski politiki.

Katarina Višnar (2009) iz Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj, meni, da slovenski časniki najpogosteje spremljajo okoljske teme, kot so podnebne spremembe, odpadki, onesnaževanje in gensko spremenjeni organizmi. Podobno kot Lučka Kajfež Bogataj ocenjuje, da so prispevki o okolju premalo poglobljeni in preveč površinski, na zelo pomembne stvari pa novinarji pozabijo. Tako na primer ne razume, zakaj zagovornikov gensko spremenjene hrane ne vprašajo, kdo denarno podpira njihove raziskave. Po njenih besedah je pisatelj George Monbiot v svoji knjigi *Heat* nazorno pokazal na temeljno povezanost podnebnih skeptikov in multinacionalk (prav tam). »Zdi se mi, da novinarji v svoji želji po objektivnosti, ko prikažejo obe plati medalje, velikokrat padejo v past svojega lastnega omejenega poznavanja tematike, rezultat tega pa je, da se skozi medije nato pojavlja nek napačen občutek o problemih,« dodaja Katarina Višnar (prav tam).

V okoljskih društvih in fundacijah so prepričani, da uredniki niso dovolj naklonjeni okoljskim temam, dajanje prednosti politiki, gospodarstvu ali kulturi pred okoljskimi temami pa prav tako opažajo nekateri okoljski novinarji. Med njimi je Kopusar (2009), ki je povedal, da je bila podpora za pisanje o okolju različna od urednika do urednika. Nekateri so po njegovih ocenah imeli raje teme o okolju, drugi so jih potiskali bolj na stran in jih podcenjevali. Nekateri na primer niso marali objavljati splošnih okoljskih problemov, ampak so se zavzemali za pisanje o konkretnih zgodbah (prav tam). »Težko bi rekel, da uredniki pisanja o okoljskih temah sploh niso podpirali. Bolj je šlo za to, da so bile včasih druge teme pomembnejše. Je pa res, da je danes ekologija modna muha in da se tudi zato o tem vse več piše,« dodaja Kopusar (2009). Na Umanoteri so dobili vtis, da v medije zelo težko prodrejo s pomembnimi okoljskimi temami (Višnar 2009). »Ne poznamo točnih vzrokov, sumimo pa, da znajo biti povezani z uredniško politiko oziroma uredniki kot takimi,« ocenjuje Katarina Višnar (prav tam). Po njenih besedah se v slovenskih časnikih piše več o temah, kot so na primer politika, gospodarstvo ali kultura. To nesorazmerje izhaja iz kompleksnosti današnjih okoljskih tem, ki jih novinarji težko razumejo in še težje razložijo množici. Drugi problem, ki

ga prepoznava Katarina Višnar (prav tam), je »postopno poneumljanje ljudi skozi medijsko povečevanje banalnih tem«. »Menim, da je celulit na zadnjici kakšne medijske zvezde dosti manj pomembno vprašanje od tega, kaj jemo in kakšen bo ta planet čez trideset, petdeset let, a je splošni vtis, ki ga dajejo mediji, da je ravno obratno,« dodaja Katarina Višnar (prav tam).

»Dejanska uredniška politika je vidna iz vsakega izvoda časopisa, vsake televizijske in radijske informativne oddaje, in vsakega spletnega portala. V praktično vseh medijih je na prvih mestih politika in gospodarstvo,« ugotavlja Borut Tavčar (2009), *Delov* okoljski novinar. Po njegovem mnenju se ne bo nič spremenilo, dokler ne bodo bralci in gledalci povedali, da imajo politike dovolj. »Težava z okoljevarstvom je ta, da nima nekega začetka, da gre za princip kuhane žabe¹². Finančna kriza pa je natančno prepoznavna. V primeru socialnih ali zdravstvenih groženj nihče več ne razmišlja o podnebjju. Trudimo se z reševanjem drevesa, ki se mu je odlomila veja, ne opazimo pa, da se bo zaradi zastrupljenih tal v prihodnjih treh tednih posušilo,« dodaja (prav tam).

.

---

¹² Princip kuhane žabe se pogosto omenja v povezavi s podnebnimi spremembami in njihovim zaznavanjem. To pomeni, da bi žaba takoj odskočila, če bi jo vrgli v krop. Če pa bi jo dali v posodo z vodo s sobno temperaturo, bi obsedela. Vztrajala bi še po tem, ko bi vodo postopoma segrevali. Žaba torej sploh ne bi odskočila, na koncu bi jo iz posode potegnili skuhanu.

5 POMEMBOST OKOLJSKEGA NOVINARSTVA

Varstvo narave je dejavnost, ki se zaradi dejstev, da je človek del narave in da z večino svojih ravnanj nanjo močno vpliva, dotika skoraj vseh delov družbe. Je kompleksna, po značaju pa naravoslovno–družboslovna, in si v svojem poslanstvu prizadeva za ohranitev rastlin, živali, ekosistemov in naravnih vrednot, ne glede na to, da so taka prizadevanja pogosto družbeno nerazumljena in včasih celo nezaželena. (Berginc in drugi 2006, 13). Izjemnega pomena za ohranjanje narave je torej izobraževanje ljudi o okoljskih problemih. Poleg splošnega izobraževalnega sistema je pomembno tudi stalno izobraževanje in osveščanje javnosti o naravi in pomenu njenega varstva. »V ta namen lahko služijo vsi obstoječi komunikacijski mediji,« se pomembnosti okoljskega novinarstva zavedajo na Ministrstvu za okolje in prostor (Berginc in drugi 2006, 13). Na moč množičnih medijev pri varstvu okolja opozarja tudi Al Gore v knjigi *Neprijetna resnica* (2007, 319), ko svetuje bralcem, naj svoje znanje o okolju delijo z ljudmi ob sebi, o tem naj spregovorijo pred občinstvom in napišejo kakšen prispevek za lokalni časnik.

Številne študije kažejo, da imajo mediji pomembno vlogo pri osveščanju javnosti o okoljevarstvu, tako da lahko močno vplivajo na razumevanje okoljske problematike prebivalstva. Ljudje se namreč za informacije o okoljskih vprašanjih in o tveganjih, povezanih z okoljem, sodeč po opravljenih raziskavah, najpogosteje obrnejo na množične medije (West in drugi 2003, 37). Po raziskavi za tretjo izdajo knjige *The Reporter's Environmental Handbook* iz leta 1999, je bilo kar 86 odstotkov anketiranih uporabnikov medijev zainteresiranih za okoljevarstvene teme v medijih. Po isti raziskavi je kar 97 odstotkov novinarjev menilo, da javnost želi več okoljevarstvenih prispevkov, 77 odstotkov novinarjev pa, da so okoljevarstvena vprašanja za javnost prednostnega pomena (West in drugi 2003, 44). Tudi raziskava združenja RTNDF (Radio and Television News Director Foundation) je leta 1998 pokazala, da javnost zelo zanimajo okoljevarstvene teme. Po omenjeni raziskavi je kar 86 odstotkov anketiranih odgovorilo, da jih prispevki o okoljevarstvu zanimajo (West in drugi 2003, 46). »Javnost potrebuje in želi več informacij o okoljevarstvu,« so zato prepričani avtorji knjige *The Reporter's Environmental Handbook* (West in drugi 2003, 47). »Menim, da je poročanje o okolju eden izmed glavnih načinov osveščanja splošne populacije, vsaj tiste, ki je že pred več leti zapustila šolske klopi,« ocenjuje Gregor Pucelj (2009), vendar opozarja, da ima pri tem televizija veliko prednost pred tiskanimi mediji: »Mi lahko objavimo na desetine

člankov o določeni okoljski temi, a jih s sporočilnostjo preseže že nekajminutna televizijska oddaja.«

6 IZOBRAŽEVANJE OKOLJSKIH NOVINARJEV V SLOVENIJI

Termin okoljsko novinarstvo se po naših ugotovitvah v slovenski strokovni in širši javnosti pojavlja zelo redko, slovenski okoljski novinarji pa še niso ustanovili skupnega združenja ali organizacije. Osrednja izobraževalna ustanova novinarjev, Fakulteta za družbene vede (FDV), ne izvaja predmeta okoljsko novinarstvo, čeprav je Karmen Erjavec (1998, 20) prepričana, da je izobraževanje ključno za vsako profesionalno dejavnost in s tem tudi eden od osnovnih kriterijev zagotavljanja kakovosti novinarstva. Erjavčeva je sicer govorila o splošnem izobraževanju novinarjev in o novinarskem poklicu. Po njenem mnenju dobra izobrazba novinarjev najbolj prispeva k preventivni zagotovitvi kakovosti novinarstva (prav tam).

Zato smo o izobraževanju okoljskih novinarjev povprašali tudi predstojnika katedre za novinarstvo na FDV Marka Milosavljevića. »Na FDV ni predmeta o okoljskem novinarstvu, so pa okoljske tematike in predmeti, ki jih študentje novinarstva lahko vzamejo v okviru izbirnih predmetov, predvsem na področju sociologije, tudi politologije. Ti predmeti jim lahko pomagajo, saj jih seznanijo s to tematiko, problemi, regulacijo, sodobnimi mednarodnimi trendi in podobno,« nam je povedal Milosavljević (2009). Zaradi trenutnih ekonomskih razmer se predmet o okoljskem novinarstvu na FDV še nekaj časa ne bo izvajal. Osnutek imajo na FDV pripravljen; želijo izvajati specifične novinarske predmete, kot so na primer okoljsko, športno in finančno novinarstvo, vendar bodo potrebovali ustrezne nosilce predmetov, ki jih je težko dobiti. Finančna sredstva univerze zaenkrat zadoščajo za omejen spekter predmetov, tako da ostanejo le tisti najbolj temeljni za vse študente, kot so televizija, radio, novinarska etika in podobno (prav tam).

Hkrati pa ekologe sočasno že med študijem učijo, kako naj komunicirajo z mediji. Študenti univerzitetnega študijskega programa Okolje na Univerzi v Novi Gorici imajo od leta 2003 na voljo izbirni predmet Okoljsko komuniciranje, pri katerem se seznanijo s podajanjem okoljskih informacij javnosti. »Komuniciranje okoljskih zadev je nujno za zavedanje, informiranje in delovanje javnosti na področju okolja. Glede na to, da javnost večji del informacij pridobi iz množičnih medijev, morajo biti strokovnjaki iz različnih disciplin primerno seznanjeni z možnostmi podajanja informacij javnosti,« med drugim piše na predstavitveni spletni strani študijskega predmeta (Univerza v Novi Gorici, 2009).

Po mnenju Puclja (2009) mora okoljski novinar dobro poznati tematiko, o kateri piše: »Če nimaš dovolj znanja, hitro nasedeš takšnim in drugačnim okoljskim aktivistom, ki so

največkrat fundamentalisti z nerealnimi razvojnimi oziroma življenjskimi recepti. Le z znanjem dovolj podkovan novinar lahko loči zrno od plev.« S Puceljem se strinja okoljski novinar *Dnevnika* Blaž Mazi (2009): »Pri rumenem tisku, kot so na primer *Slovenske novice*, opažam, da včasih brez preverjanja informacij kar objavijo kakšno senzacionalno in neresnično trditev nekega okoljskega aktivista.« Pri resnih časnikih, kot so *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24*, tega ne opaža, včasih ga pri poročanju o okolju celo pozitivno presenetijo (prav tam). »Tako kot mora novinar, ki pokriva gospodarstvo, poznati to problematiko, mora tudi okoljski novinar dobro poznati okoljske teme,« je še pojasnil Kopušar (2009).

Po mnenju okoljskih strokovnjakov novinarji niso dovolj izobraženi o okoljskih problemih. »Novinarji bi bili o okoljskih temah lahko bolje osveščeni, a se za to le redki potrudijo. Pogosto ne ločijo, kaj je postranskega pomena in kaj so velike, za Slovenijo usodne teme,« je prepričana klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj (2009). Po njenem mnenju je tako zato, ker kot družboslovci na naravoslovne teme gledajo zviška in ker so obremenjeni z idealom objektivnosti: »Pri okoljskih problemih drugo mnenje pomeni le zamegljevanje situacije in ne uravnoteženega pisanja.« So pa po njenih besedah med okoljskimi novinarji izjeme, saj se nekateri zagrižejo v določeno temo in za nasvet pokličejo strokovnjake.

Tudi Lidija Živčič (2009) iz društva Focus ugotavlja, da nekateri novinarji in uredniki ne vedo skoraj nič o okolju. To je opazila, ko je pred kratkim društvo Focus organiziralo kampanjo o podnebnih spremembah. K sodelovanju so povabili tudi urednike medijev, za katere bi bila tema zelo zanimiva. Nobeden od urednikov se ni odzval (prav tam). »Pri novinarjih se njihovo neznanje kaže v tem, kakšna vprašanja postavljajo,« je še povedala Živčičeva (prav tam) in dodala, da vseeno obstajajo tudi novinarji, ki o okoljski problematiki vedo zelo veliko.

»Kar se tiče okolja, je izpopolnjevanj za novinarje zelo malo, organizirajo jih predvsem znanstveni inštituti pod okriljem Evropske unije,« ocenjuje Mazi (2009), ki meni, da je izobraževanje o okolju na plečih posameznega novinarja. »Vsak novinar na nekem ožjem področju se mora izobraževati sam,« meni tudi Pucelj (2009), ki pa je nasprotno od Mazija prepričan, da je za vsakega dovolj vedoželjnega novinarja na voljo veliko predavanj in delavnic na inštitutih, fakultetah in nevladnih okoljskih organizacijah. Po mnenju Andreje Kutin (2009) za okoljske novinarje, ki pridejo s FDV, ni dovolj dobro poskrbljeno, da si pridobijo ustrezno znanje. »Sama sem diplomiran biolog in so mi okrogle mize in predavanja o okolju, ki jih obiskujem zaradi službe, dovolj, da lahko sledim problematiki,« ugotavlja Andreja Kutin (2009). Sebastijan Kopušar (2009) zato meni, da bi bilo za bodoče okoljske

novinarje lažje, če bi se namesto na FDV vpisali na katero od naravoslovnih smeri, kot je na primer študijski program Okolje na Fakulteti za znanost o okolju na Univerzi v Novi Gorici.

Po mnenju Mazija (2009) bi za boljšo osveščenost okoljskih novinarjev lahko poskrbele nevladne okoljske organizacije. »Lahko bi pripravile nekaj seminarjev, kamor bi povabile okoljske novinarje iz različnih medijskih hiš ter jim predstavile primere nepravilnih novinarskih prispevkov,« svetuje Mazi (2009). Na teh seminarjih bi po njegovih besedah morali prisostvovati tudi okoljski strokovnjaki, ki bi novinarjem predstavili aktualne okoljske probleme.

Da bi bili novinarji bolje poučeni o okoljski problematiki, bi morali po mnenju Lučke Kajfež Bogataj (2009) že med študijem obiskovati izbirne predmete na drugih fakultetah z okoljskimi vsebinami, delodajalec pa bi jim moral kasneje omogočiti dodatno izobraževanje. »Škodilo pa ne bi nekaj več osebne predanosti,« dodaja (prav tam). Medtem ko Mazi predlaga seminarje, ki bi jih organizirala okoljska društva, v društvu Focus (Živčič 2009) ugotavljajo, da novinarji nimajo zanimanja za takšne vrste izpopolnjevanj: »V društvu Focus smo organizirali osveščanje za novinarje, delavnice za novinarje, pa za to ni bilo interesa.« Po mnenju Živčičeve bi bilo treba predmet okoljskega novinarstva vključiti v študij novinarstva, uredniki pa bi morali biti bolj osveščeni in novinarje pošiljati na izobraževanja o okolju.

Mazi (2009) meni, da bi za boljšo ozaveščenost novinarjev o okoljski problematiki morale bolje poskrbeti razne okoljske organizacije, Pucelj (2009) in Živčičeva (2009) pa trdita, da je takšnih izobraževanj dovolj. Živčičeva (2009) celo poudarja, da za takšna izobraževanja s strani novinarjev ni dovolj odziva. Sklepamo lahko, da delavnice, seminarji, okrogle mize in izobraževanja za okoljske novinarje so, a imajo novinarji zanje premalo časa. Po naši oceni se izobraževanje okoljskih novinarjev vrti v začaranem krogu. Uredniki novinarjem ne dajo dovolj časa za okoljska izobraževanja in za pisanje o okoljskih temah, novinarji so zato manj motivirani in se okoljskih seminarjev premalo udeležujejo. Posledično tudi okoljske organizacije pripravljajo vse manj delavnic in izobraževanj za novinarje, kar pa je za bolj vedoželjne novinarje, predvsem za tiste, ki nimajo naravoslovne izobrazbe, premalo. Zato je dobro izobraženih okoljskih novinarjev v Sloveniji premalo, s tem pa je povezano tudi manjše število poglobljenih okoljskih prispevkov.

»Razmere niso zadovoljive. Glede na pomembnost okoljevarstva bi po vseh novinarskih merilih moral imeti vsak splošnoinformativni medij samostojno okoljsko uredništvo in redne okoljske rubrike oziroma strani,« meni okoljski novinar *Dela* Borut Tavčar. Okoljski

novinarji so razporejeni po drugih uredništvih, kar pomeni, da se ne ukvarjajo izključno z okoljevarstvom (prav tam). Razmere pa se po besedah Tavčarja (prav tam) izboljšujejo, želje po okoljevarstvenih vsebinah je vedno več, to pa lahko postopoma pripelje do oblikovanja okoljskih uredništev. Gradiva o okolju je po njegovi oceni zelo veliko, sistematičnega izobraževanja medijskih hiš pa ni in je to izključno v domeni posameznega novinarja. »Organizacij, ki se ukvarjajo z okoljem je veliko, ker je Slovenija majhna, večina predstavnikov nevladnih organizacij zato posreduje izsledke svetovne ali evropske mreže okoljevarstvenih organizacij, izobraževanje sem pa tja ponudi tudi Evropska komisija. Težava je, da bi take priložnosti lahko izkoristila le okoljska uredništva, ki bi lahko izvajala tudi interno redno izobraževanje,« pojasnjuje Tavčar (2009). Posamezen novinar namreč ne more sam predelati vseh informacij, okoljska uredništva pa bi lahko pripomogla vsaj k temu, da bi ločevala pomembne informacije od nepomembnih (prav tam).

Bodoči okoljski novinarji bi morali za boljšo izobraženost že med študijem obiskovati naravoslovne predmete, po končanem študiju pa bi za izpopolnjevanje o okoljski problematiki morali največ narediti sami. Okoljska društva in organizacije bi morale imeti za novinarje čim več izobraževanj, novinarji bi se jih morali udeleževati, to bi jim pa morali omogočiti uredniki. Okoljske organizacije bi lahko naredile svoje seminarje in izobraževanja bolj zanimive za medije in urednike, medijem bi morale ponujati šokantne izsledke raziskav in študij, okoljske vsebine bi morale znati bolje prodajati in se tudi same boriti za prostor v medijih. Tako bi uredniki na takšna izobraževanja pošiljali več novinarjev, s tem bi pa imeli več izobraženih okoljskih novinarjev in več okoljskih prispevkov. Novinar, ki je končal študij FDV in bi rad pisal o okoljski problematiki, naj se čim več izobražuje sam, bere knjige in izsledke raznih raziskav, pri delodajalcih pa naj si izbori čas, da se lahko udeleži seminarjev in delavnic.

7 UVRSTITEV OKOLJSKEGA NOVINARSTVA IN NJEGOVA TEMA

Slavko Splichal (1992, 93) govori o treh specifičnih konceptih novinarstva: o razsvetljenskem novinarstvu, razvedrilnem novinarstvu in novinarstvu moči. »Razsvetljensko novinarstvo v temelju obravnava novinarstvo kot poklicanost; novinarji naj bi bili poklicani in usposobljeni za posebno vrsto komunikacijske dejavnosti kot družbenega poslanstva,« piše Splichal (prav tam). Pri razsvetljenskem novinarstvu je poudarek na objektivnih informacijah, izobraževanju in oblikovanju kritične zavesti, novinarji pa predstavljajo del progresivnih družbenih sil (prav tam). Razvedrilno novinarstvo po oceni Splichala oblikujejo novinarji, ki nimajo družbene moči in ne tvorijo posebne družbene skupine, čeprav so neodvisni. »Njihov poglobitni namen je razvedriti občinstvo in uveljavljati lastne cilje, seveda pod pogojem, da so ljudje voljni plačevati za njihove proizvode,« trdi (prav tam). Novinarstvo moči pa povezuje družbeni položaj in vlogo novinarstva predvsem s produkcijo in reprodukcijo družbene moči (prav tam). Glede na to, da je po Splichalu (2000, 48) za razsvetljensko novinarstvo značilno vzgojno, izobraževalno in kritično sporočanje, bi okoljsko novinarstvo lahko uvrstili v to novinarsko vrsto.

V medijskih hišah z velikim številom novinarjev, je skoraj vsak zadolžen za kakšno vsebinsko področje. Tako imamo novinarje, ki se ukvarjajo s športom, tiste, ki se ukvarjajo z notranjo politiko, zunanjo politiko, zdravstvom, s šolstvom, črno kroniko, z gospodarstvom, s kulturo, z okoljem in tako dalje. Novinarjem, ki so zadolženi za poročanje o okoljskih temah, lahko rečemo okoljski novinarji. Informacijo, katere teme lahko umeščamo med okoljsko novinarstvo, smo zasledili le v priročniku za okoljske novinarje *The Reporter's Environmental Handbook* (West in drugi 2003, 38), kjer so predstavili rezultate ankete iz leta 1999, v kateri so 280 okoljskih novinarjev spraševali prav po razvrstitvi okoljskih problemov. Našteli so 633 okoljskih vprašanj, ki so jih avtorji raziskave razporedili v 165 tematik, te pa so zvrstili v 39 kategorij (West in drugi 2003, 39).

Med tri najpomembnejša okoljska vprašanja je 37 odstotkov anketiranih uvrstilo onesnaževanje voda, 27 odstotkov onesnaženje zraka nižjega dela atmosfere, 21 odstotkov pa gensko predelavo živil. Sledita onesnaženje zraka višjega dela atmosfere z 18 odstotki in onesnaževanje s pesticidi ter herbicidi s 16 odstotki (West in drugi 2003, 42). Enajst odstotkov jih je med najpomembnejše okoljske teme uvrstilo razsipno ravnanje z nevarnimi in nenevarnimi snovmi, deset odstotkov širjenje mestnega območja, devet odstotkov okoljska

vprašanja morja, oceanov ter obale, osem odstotkov pa zaščito habitata in biološko raznolikost. Sedem odstotkov anketiranih novinarjev je med najpomembnejša okoljska vprašanja uvrstilo živinorejo, šest odstotkov prehrabna vprašanja, pet odstotkov pa prihodnost okoljske politike, ureditve in tematike tveganja ter rak ter druge bolezni množice (West in drugi 2003, 42–43).

Ker bomo v nadaljevanju pri analizi okoljskih prispevkov v štirih slovenskih časnikih, *Delu*, *Dnevniku*, *Večeru* in *Žurnal*24, bili pozorni tudi na temo, ki jo bodo prispevki obravnavali, bomo predstavili 24 najpomembnejših okoljskih problemov, ki so jih izbrali ameriški okoljski novinarji v navedeni raziskavi in so hkrati aktualne za slovenski tisk.

7. 1 Onesnažen zrak v notranjosti prostorov

Zrak v prostoru je nevarnejši od zraka zunaj njega, saj je pogosto še bolj onesnažen. Raven nekaterih nevarnih snovi je lahko v notranjosti stokrat večja. Glede na to, da so ljudje devetdeset odstotkov svojega časa v notranjosti, je to zelo pomembno področje, na katerega bi morali novinarji opozarjati (West in drugi 2003, 65). EPA onesnaženje notranjega zraka konstantno uvršča med pet največjih okoljskih in zdravstvenih nevarnosti. Problem slabega zraka v notranjosti prostorov je še večji, ker prav občutljivejši in bolni ljudje tam preživijo večino svojega časa (prav tam). V domovih so prisotna tudi topila, kot je na primer toluen v lepilih, ki lahko povzroči narkozo. Druga topila, ki jih najdemo v barvah, razpršilcih, lakih, čistilih, lahko povzročijo celo aritmijo srca, ob nenadnem strahu so že povzročila zastoj srca. Poleg resnih težav s srcem povzročajo še splošno slabo počutje (Gantar in drugi 1997, 25).

7. 2 Onesnaževanje ozračja

Onesnaževanje ozračja škodljivo vpliva na zdravje ljudi in planeta. (West in drugi 2003, 76). Zrak najbolj onesnažuje izgorevanje fosilnih goriv. Obremenjujejo ga emisije ogljikovega dioksida, žveplovih in dušikovih oksidov ter metan, ki je produkt razkrajanja organskih snovi. Znanstveniki ocenjujejo, da se v enem letu v ozračje sprosti 26 milijard ton ogljikovega dioksida. Vsak prebivalec industrijsko razvite dežele tako prispeva do dvajset ton ogljikovega dioksida na leto, prebivalec nerazvitih pa sto kilogramov. Klimatologi ob tem opozarjajo, da sedanja raven emisij že za več kot dvakrat presega znosno mejo (Gantar in drugi 1997, 16–17). Tudi večina Slovencev je izpostavljena vplivom znanih onesnaževalcev zraka, kot so žveplov dioksid, dušikovi oksidi, ogljikov monoksid, ozon, dim in prašni delci. Večina

rezultatov študij, opravljenih na slovenskih tleh, je enotnih, da onesnaženost ozračja in število akutnih obolenj naraščata vzporedno. Opažajo sezonsko nihanje respiratornih obolenj, najpogosteje jeseni in pozimi. Faktor onesnaženja zraka pa deluje kot pospeševalec umrljivosti bolnikov s kroničnimi boleznimi dihal v starostni skupini od 61 do 70 let (Gantar in drugi 1997, 88).

7. 3 Živinoreja

»Preobilica mesa v prehrani povzroča zdravstvene težave, z njo pa je povezano tudi veliko izpuščanja ogljikovega dioksida,« opozarja Al Gore (2007, 317). Za gojenje živali in transport mesa porabimo veliko več fosilnih goriv kot za gojenje ter dostavo enake količine beljakovin iz rastlinskih virov. Poleg tega je za uničenje številnih gozdov krivo izsekavanje zaradi pridobivanja pašnikov za živino. Dodatna škoda nastane zato, ker smo uničili drevesa, ki bi sicer vezala ogljikov dioksid (prav tam). Večje kmetije onesnažujejo zemljo predvsem z gnojili za pospešeno rast trave, ki vsebujejo dušik, fosfor in kalij. Z večanjem kmetij pa lahko odpadne snovi iz reje nato močno onesnažijo vodo in okolje (West in drugi 2003, 87).

7. 4 Gnojila

Ker se obdelovalna tla siromašijo, kmetje porabijo ogromno mineralnih gnojil, s čimer se ruši naravno razmerje mineralnih snovi v obdelovalnem horizontu tal. Gnojene rastline porabijo le del mineralne hrane, del se jo izpere v podtalnico, gnojila pa se razkrajajo v metan oziroma dušikove okside, ki onesnažujejo planet. Zaradi večje porabe gnojil se večja potreba po pesticidih (Gantar in drugi 1997, 18).

7. 5 Biotska raznovrstnost

Biotska raznovrstnost ali biodiverziteteta se nanaša na število in raznolikost rastlin, živali in ostalih organizmov na Zemlji. Znanstveniki so identificirali okoli dva milijona vrst živali, rastlin in mikroorganizmov, število vseh živečih vrst na planetu pa je od pet do sto milijonov (West in drugi 2003, 96). Danes veliko nevarnosti preži biotski raznovrstnosti: izguba življenjskega okolja, pretiran lov, ribolov in sekanje gozdov ter biološka invazija (uvajanje nedomačih živali) (West in drugi 2003, 97).

7. 6 Rak in druge bolezni množice

Rak, prirojene genske napake in druge zdravstvene težave so dogodki, ki jih v medijih pogosto zasledimo (West in drugi 2003, 110). Bolezen množice je obolevanje večjega števila ljudi v določeni skupini in se pogosto pojavi na določenem območju, ki je lahko majhno kot stanovanjski blok ali pa veliko kot država. Ko ljudje slišijo za besedno zvezo bolezni množice, se najpogosteje spomnijo na rakava obolenja. Pogosti so še izbruhi gripe, ošpic in zastrupitve s hrano (West in drugi 2003, 110). Dober primer bolezni množice je sindrom španskega olja, ki ga je povzročilo slučajno onesnaženje jedilnega olja iz oljne repice. V Španiji je leta 1981 naenkrat zbolelo več kot dvajset tisoč ljudi, imeli so simptome pljučnega edema, izpuščaje in spremenjeno krvno sliko. Več kot 350 ljudi je umrlo. Strupene snovi, ki je povzročila to množično zastrupitev, niso nikoli uspeli identificirati (Gantar in drugi 1997, 23).

7. 7 Kemične nevarnosti

O kemični nevarnosti govorimo, ko na primer zagori skladišče in v zrak spusti strupene snovi, ali pa se prevrne kamion s cisterno, nevarna vsebina cisterne se izlije ter se vpije v zemljo (West in drugi 2003, 118). Med odmevnejšimi industrijskimi nesrečami, ki je povzročila veliko kemično nevarnost, je tista iz leta 1984, ko je bil iz kemične tovarne v indijskem mestu Bhopal izpuščen metilni izocianat. Tedaj je umrlo ali postalo težko invalidnih tisoče ljudi (Gantar in drugi 1997, 26). Ob industrijskih nesrečah lahko v okolje prehajajo tudi radioaktivne snovi, kot denimo v Černobilu leta 1986. Tedaj je radioaktivnost prešla v atmosfero in onesnažila velik del severne poloble. Mnogo ljudi v neposredni bližini nuklearnega reaktorja je umrlo v nekaj dneh po nesreči, zelo veliko jih je zbolelo, umirajo ali še bodo umrli za posledicami. Uničena je tudi okolica reaktorja (prav tam).

Ni pa pomembno samo osveščati ljudi o nastalih nesrečah, ampak jih tudi opozarjati na možnost povzročitve. Med nesrečo v Bhopalu se je oblak strupenega plina sprostil v gosto naseljenem delu mesta, ljudje so pred njim bežali, a jih je dohitel; več kot tisoč jih je umrlo. Beg v drugo smer ali zapiranje oken in vrat v stanovanjih bi mnogo ljudi lahko rešilo. Ljudi je treba opozarjati in jih osveščati o možnosti nesreč ter o ukrepanju v primeru katastrofe (Polič v Gantar in drugi 1997, 82).

7. 8 Kemično orožje

Kemično orožje ljudje uporabljajo že od pradavnine, ko so prvič odkrili strupe in vanje močili konice pušic in kopij, da so z njimi ranili in zastrupili sovražnike. Zgodovinarji trdijo, da so kemijsko orožje, denimo arzenov plin, uporabljali že v peloponeški vojni v petem stoletju pred našim štetjem. Uporaba sodobnega kemijskega orožja se je močno razširila med prvo svetovno vojno (West in drugi 2003, 127). Navadno je določeno glede na to, kateri organ poškoduje (živce, kri, pljuča, kožo) ali po njegovem učinku (šok, mučenje ali uničenje) (prav tam).

7. 9 Astma

V Centru za bolezni in preventivo (The center for disease and prevention) so ugotovili, da se je pri otrocih mlajših od pet let med letoma 1980 in 1994 pogostost astme zvišala za 160 odstotkov. Znanstveniki domnevajo, da je porast posledica kombinacije različnih dejavnikov, kot sta na primer pasivno kajenje in genski zapis otroka (West in drugi 2003, 138). Znanstveniki verjamejo, da imajo nekateri otroci že prirojeno večje možnosti nastanka astmatičnega obolenja. Pomembno vlogo pri pojavu astme pri otrocih igrajo tako dednost kakor dejavniki v okolju. Možni dejavniki za razvoj so genski zapis, kajenje matere med nosečnostjo, okužba z dihalnim virusom, izpostavljanje pršicam v domu in pasivno kajenje (West in drugi 2003, 139).

7. 10 Svinec

Svinec v ZDA velja za eno največjih nevarnosti za otroško zdravje, katerega posledice se lahko prepreči. Je element, ki se ne razgradi in, ko se ga izpusti v okolje, se kopiči v zemlji ter sedimentu (West in drugi 2003, 146). Za vodne pipe je koristil že starim Rimljanom. Še nedavno so ga uporabljali za pipe, spajkanje, barvila za loščenje keramike, kot insekticid, za strelivo in uskladičenje baterij. Svinec je zelo strupen in lahko prizadene vse človeške organe. Pri visokih vsebnostih svinca v telesu lahko človek pade v komo, ga zvije krč ali celo umre. Svinec poškoduje ledvice, jetra in živčni sistem, lahko povzroči tudi anemijo (West in drugi 2003, 146). Otroke lahko dedne aktivnosti pogosteje privedejo do stika s svincem, na njegove negativne učinke pa so bolj občutljivi, saj se njihove telesa še razvijajo. (West in drugi 2003, 147).

7. 11 Dioksin

Dioksin je najbolj strupena kemična snov. Ko je spuščen v atmosfero, lahko potuje zelo daleč, našli so ga že v najbolj odročnih delih sveta. Ob izpustu v vodo se skladišči v sedimentu, ribah in drugih vodnih organizmih (West in drugi 2003, 160). Dioksin lahko pri človeku povzroči bolezen klorakne, resno kožno bolezen z ranami po obrazu in zgornjem delu telesa. Bolezen se pojavi po izpostavljanju visoki koncentraciji dioksina. Posledice tega so po mnenju strokovnjakov lahko kožni izpuščaji in izguba pigmenta, pretirana rast dlak ter poškodba jeter (West in drugi 2003, 161).

7. 12 Snovi, ki motijo notranje (endokrino) izločanje

Sistem notranjega izločanja (endokrini sistem) regulira veliko telesnih funkcij, denimo rast, razvoj, reprodukcijo, metabolizem in prebavo. Endokrin sistem je sestavljen iz žlez, hormonov, ki jih žleze izločajo, in iz receptorjev v tkivu in organih, ki organizirajo ter odgovarjajo na hormone. Snovi, ki motijo notranje izločanje (imenujejo jih tudi hormonalni aktivni povzročitelji), so kemikalije, ki ovirajo delovanje sistema notranjega izločanja (West in drugi 2003, 172).

Dobro poznana primera, ki motita notranje izločanje sta zdravilo dietilstilbestrol (DES) in pesticid DDT. DES, sintetičen estrogen, so zdravniki med letoma 1940 in 1971 predpisovali ženskam, da bi preprečili splav in pospeševali rast zarodka. Čez čas so DES povezali z nastankom ponavljajočih se anomalij in vaginalnega raka pri hčerah žensk, ki so jemale DES (West in drugi 2003, 172). DDT je pesticid, ki so ga začeli uporabljati leta 1945, da bi zatrli prenašalca malarije, komarja anofelesa. DDT se jim je zdel zelo učinkovit kontaktni strup za žuželke, ki je bil človeku ob neposrednem stiku nenevaren. Je kemijsko stabilen, slabo topen v vodi, toda dobro topen v maščobi in zato obstojen v bioloških sistemih in okolju. Zaradi te obstojnosti je njegova koncentracija v okolju stalno naraščala. DDT škoduje pticam in ribam, posebej pa jajcem, saj vpliva na debelino lupine. Njegov učinek se kaže na hormonskem ravnotežju ptic, morda tudi sesalcev. Čeprav je njegova uporaba že dolgo prepovedana, lahko visoke koncentracije DDT še najdemo v krvi in maščevju živali in človeka, vsebuje ga celo materino mleko. Nekateri znanstveni menijo, da DDT povzroča raka na dojkah. (Gantar in drugi 1997, 27).

7. 13 Obsevanje hrane

Obsevanje živil z ionizacijo uniči zdravju škodljive organizme v živilih, podobno kot termična obdelava živil uniči bakterije in parazite, ki bi lahko povzročili okužbe in zastrupitev z živili (Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica 2009, 1). Za sedaj imajo v Evropski uniji (EU) dovoljenje za obsevanje živil le Italija, Madžarska, Belgija, Češka, Nemčija, Španija, Francija, Nizozemska, Poljska in Velika Britanija. Obsevajo lahko posušena aromatična zelišča, začimbe in sezonsko zelenjavo, nekatere države članice pa so poleg tega ohranile nacionalna dovoljenja za določena živila. Ta živila so med drugim sadje, žita, perutnina, ribe in lupinarji ter jajčni beljak (Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica 2009, 3). Nasprotniki trdijo, da se v obsevani hrani tvorijo škodljive kemikalije, med njimi tudi ciklobutanon, ki ga povezujejo z genskimi poškodbami (Lončar 2008).

7. 14 Gensko spremenjena hrana

Po definiciji, uveljavljeni v EU, se za gensko spremenjeno hrano opredeljuje živila ali dodatke, ki vsebujejo ali so sestavljeni iz gensko spremenjenih organizmov (GSO), in živila ali dodatke, ki jih izdelujejo iz GSO (Javornik 2009, 2). »Gensko spremenjena hrana je deležna veliko kritike in pričakovanja s strani potrošnikov glede njene varnosti so višja kot za druga tradicionalna živila,« opozarja Javornikova (prav tam). V Sloveniji je sicer dovoljeno prodajati hrano, ki vsebuje GSO in je dovoljena v vsej EU. Najbolj razširjene gensko spremenjene rastline so soja, koruza, bombaž in oljna ogrščica, manj pa buče, papaja, lucerna ter riž (Slovenski portal biološke varnosti 2009).

7. 15 Globalno segrevanje

»Če ne bomo ostro in hitro ukrepali proti vzroku za globalno ogrevanje ozračja, bo svet zajela serija vremenskih katastrof,« opozarja Al Gore (2007, 10). Zaradi posledic globalnega segrevanja je ogroženo tudi ravnotežje oceanskih in zračnih tokov, ki se ni spreminjalo od nastankov prvih mest pred 10 tisoč leti (Al Gore 2007, 10). V okolje smo izpustili toliko ogljikovega dioksida, da smo spremenili odnos med Zemljo in Soncem. V oceanih se raztopi toliko tega plina, da se bo v vodi tako povečala koncentracija kalcijevega karbonata, da korale ne bodo mogle več rasti in si nobeno morsko bitje ne bo moglo narediti lupine (prav tam). Segrevanje ozračja poteka počasi, prinaša pa podnebne spremembe, ki imajo lahko katastrofalne posledice. Od leta 1860 se je povprečna temperatura na zemeljskem površju dvignila za dve do tri stopinje Celzija. Do leta 2040 se utegne povečati še za dodatno stopinjo. Zaradi tega se talijo ledeniki in dviga gladina oceanov, do takrat bo predvidoma porasla za 18

centimetrov, kar bo ogrozilo številna obalna območja. Podnebne spremembe povzročajo več padavin, hkrati se širijo puščave. Stopnjevale se bodo še vremenske ujme, spreminjala obdelovalna območja, količina in vrsta pridelkov (Gantar in drugi 1997, 17).

7.16 Onesnaževanje podtalnice

»Pomanjkanje vode je svetovni problem, ki smo ga v namočeni in z vodnimi viri bogati Sloveniji vse do dolgotrajne in katastrofalne suše poleti 2003 zelo podcenjevali,« opozarja Dušan Plut v svoji knjigi *Zeleni planet?* (2004, 71). Po njegovih besedah se je poraba vode od sredine 20. stoletja potrojila, v številnih območjih sveta se je število žejnih prebivalcev povečalo. »Za vodno oskrbo prebivalcev s pitno vodo je ključna sladka voda, ki v obliki podzemeljske vode, vodnih tokov, jezer in ledu predstavlja zgolj 2,5 odstotka vseh vodnih virov planeta,« opozarja Plut (prav tam). V Evropski uniji kar 87 odstotkov podzemne vode leži pod kmetijskimi površinami, zato najdemo v podtalnici povišane koncentracije nitratov in pesticidov (Smraka, Kincl in Mravlje 2009, 1). »Glavni onesnaževalci voda so industrijski in drugi proizvodni obrati, urbanizacija, neurejena kanalizacija, kmetijstvo ter cestna infrastruktura,« ocenjujeta Vesna Smraka Kincl in Olga Mravlje (prav tam).

7.17 Katastrofe

Katastrofe so ekstremni dogodki, ki so lahko posledica naravnih dejavnikov, ali pa so družbeno skonstruirani dogodki, ki povzročajo tehnološke zlorabe ali motnje v delovanju. Potres je na primer posledica naravnih dejavnikov, naključen izpust kemikalij iz tovarne pa posledica družbeno skonstruirane napačne uporabe tehnologije (West in drugi 2003, 228).

7.18 Zdravje na delovnem mestu

Delovno mesto je lahko škodljivo zaradi nevarnih snovi, prevelikega napora, fizičnih dejavnikov, kot so na primer temperatura, hrup in tresljaji, zaradi psiholoških dejavnikov, kot sta stres ter nasilje, in bioloških dejavnikov, kot so bakterije ter virusi. Čeprav na delovnem mestu obstaja veliko nevarnosti, zelo redko pritegnejo pozornost novinarjev, razen ko se pripeti kaj nepričakovanega, denimo požar. Nevarnosti in tveganja na delovnem mestu lahko privedejo do raznih bolezni, poslabšanja zdravja, ali do neugodja. Stopnja tveganja je odvisna od vrste in količine ter od velikosti ter dolžine izpostavljenosti nevarnim dejavnikom (West in drugi 2003, 238).

7. 19 Tanjšanje ozona

Prisotnost ozona v stratosferi je zelo pomembna, saj absorbira večji del ultravijoličnega sončnega sevanja, ki pri ljudeh lahko povzroči opekline in kožnega raka (Ravnik 1997, 40). Ker se v stratosferi zmanjšuje koncentracija ozona, atmosfera vse bolj prepušča ultravijolične žarke, zato nastajajo tako imenovane ozonske luknje, ki se zaradi vse večje koncentracije klorofluoroogljikov in zaradi sproščanja žveplovega dioksida še širijo (Ravnik 1997, 41).

7. 20 Pesticidi

Da bi uničili določeno vrsto živih bitij in s tem zavarovali sebe ali pridelke, kmetovalci razpršijo pesticide po poljih, na obdelovalno zemljo ter druge površine. Tem strupom smo lahko izpostavljeni, ko jemo kmetijske pridelke, pijemo vodo, ali vdihujemo zrak, onesnažen s pesticidi. Veliko tveganje povzroča njihovo ostajanje v okolju in povečanje koncentracije v bioloških sistemih zaradi prehajanja v prehrabeno verigo (West in drugi 2003, 257).

7. 21 Naraščanje števila prebivalstva

Leta 1800, okoli 150 tisoč let po tem, ko se je razvil človek, je na Zemlji živela milijarda ljudi. Leta 1930 sta živeli dve milijardi ljudi, 30 let kasneje tri milijarde, leta 1999 pa je na svetu živelo okoli šest milijard ljudi. Znanstveniki napovedujejo, da bo leta 2050 na svetu od 7,8 do 10,9 milijard ljudi, kar predstavlja večje okoljsko, socialno in ekonomsko breme (West in drugi 2003, 272).

7. 22 Onesnaževanje površinskih voda

Med površinske vode uvrščamo morja, oceane, reke, jezera, vodotoke, ribnike, potoke in močvirja. Življenja ljudi, živali in rastlin so odvisna od površinskih voda; čista voda je potrebna za kmetijstvo, ribolov, industrijo in rekreacijo, prav tako za hrano, pitje in higieno. Izhlapevanje površinskih voda namreč povzroča padavine, zaradi česar se podtalni sistemi ponovno polnijo (West in drugi 2003, 292).

7. 23 Odpadki

Slovenska gospodinjstva vsako leto proizvedejo več kot 600 tisoč ton odpadkov, v Evropski uniji pa dve milijardi ton; količina odpadkov v razvitih državah še naprej narašča (Snaga 2009). Največjo nevarnost okolju predstavljajo tako imenovani nevarni odpadki, med katere med drugim sodijo stari akumulatorji, baterije, barve in topila, kemikalije, olja ter masti,

pesticidi, pralna in kozmetična sredstva, ki vsebujejo nevarne snovi, zdravila ter neonske cevi (prav tam).

7. 24 Posegi v okolje

Posegi v prostor lahko predstavljajo večje onesnaževanje ali večje tveganje za okolje. Zakon o varstvu okolja (ZVO) v Sloveniji zato uvaja postopek presoje vplivov na okolje, kjer je treba ugotoviti, ali nameravan poseg v okolje lahko povzroči poškodbo ali njegovo degradacijo. V postopek presoje mora biti vključena tudi javnost (ARSO 2009). Med posege v okolje sodi na primer gradnja železniške proge, hidroelektrarne, avtoceste, črpališča podzemne vode, sežigalnice nevarnih odpadkov, pristanišča in podobno (prav tam).

8 PREDSTAVITEV ŠTIRIH ANALIZIRANIH ČASNIKOV

8. 1 Delo

Prvi izvod časopisa *Delo* je izšel maja leta 1959, tako da sta se združila časnika *Slovenski poročevalec* in *Ljudska pravica* (Delo, 2009). »Sprva je *Delo* izhajalo v dveh izdajah s prilogama *Najdihojca* in *Program RTV*. Leta 1967 je začelo *Delo* izhajati že v šestih pokrajinskih izdajah, istega leta pa je prvič izšla *Sobotna priloga*,« piše na spletni strani družbe *Delo* (prav tam). Leta 1980 je *Delo* doseglo naklado več kot 100 tisoč izvodov in je bilo tisto leto za *Politiko* drugi najbolj prodajan časopis na območju nekdanje Jugoslavije. »Naše temeljno poslanstvo je javnosti posredovati čim širši spekter medijskih vsebin,« piše na spletni strani (prav tam), kjer dodajajo, da želijo kot verodostojen in relevanten vir informacij postati vodilni mnenjski voditelj na čim več področjih.

»*Delo* je že petdeset let osrednji slovenski dnevnik in to namerava tudi ostati,« pa piše na spletni strani podjetja *Delo*, d. d., ki je namenjena oglaševalcem (Delo, 2009). Svoje poslanstvo, sodeč po pisanju na omenjeni spletni strani, uresničuje z največjo mrežo dopisnikov in izbranimi novinarskimi in komentatorskimi peresi. Urejeno je v štirih vsebinsko zaokroženih snopičih, politika, kultura, gospodarstvo in šport, ter ima med vsemi mediji daleč največ pravnih naročnikov (prav tam). Njegove priloge so *Delo FT*, *Ona*, *Deloindom*, *Polet*, *Vikend* in *Sobotna priloga* (prav tam). Po Nacionalni raziskavi branosti (2009) je imel v letu 2008 povprečno 155 tisoč bralcev.

8. 2 Dnevnik

Predhodnik časnika *Dnevnik*, *Ljubljanski dnevnik*, je izšel 2. junija 1951 leta (Dnevnik, 2009). Ustanovila ga je Osvobodilna fronta Slovenije, prva številka pa je bila objavljena na šestih straneh. Leta 1962 je izšla prva številka *Nedeljskega dnevnika*, časnika, ki ga še danes prebira več kot pol milijona Slovencev, leta 1968 pa se je *Ljubljanski dnevnik* preimenoval v *Dnevnik* (prav tam). »S snovanjem kakovostnih tiskanih in elektronskih edicij ter projektov želimo spodbujati razvoj in napredek družbe, v kateri delujemo,« piše na *Dnevnikovi* spletni strani, kjer so se dotaknili poslanstva in vizije družbe (prav tam). V letu 2008 ga je povprečno bralo 147 tisoč ljudi (Nacionalna raziskava branosti 2009).

8. 3 Večer

Za uradno rojstvo časnika *Večer* se šteje časnik v nakladi 20 tisoč izvodov, ki je izšel 9. maja 1945 kot napovednik osvoboditve mesta Maribor (Večer, 2009). Prva številka *Vestnika*,

predhodnika časnika *Večer*, je izšla 25. maja 1945, od začetka leta 1949 pa je *Vestnik* izhajal vsak dan. Časnik *Vestnik* se je preimenoval v *Večer* leta 1952, leta 2006 pa je izšla prva številka vsebinsko prenovljenega *Večera*; ukinjene so bile vse regionalne izdaje, z uvedbo novega koncepta pa so lokalne in regionalne novice postale na voljo vsem bralcem po Sloveniji (prav tam). »*Večer* je eden najpomembnejših medijev v Sloveniji, vseslovenski časnik in osrednji dnevni časopis severovzhodne Slovenije,« sporočajo na svoji spletni strani (prav tam). Je časnik z največ lokalnimi in regionalnimi novicami v Sloveniji, svojo povezanost s svetom pa ohranja z mrežo sodelavcev in dopisniki v tujini (prav tam). Po Nacionalni raziskavi branosti (2009) ga je leta 2008 bralo 131 tisoč ljudi.

8. 4 *Žurnal24*

»*Žurnal24* je prvi brezplačni dnevnik v Sloveniji,« piše na spletni strani časnika (*Žurnal24* 2009), ki izhaja od septembra 2007, in sicer v petih regionalnih izvodih, Ljubljana, Primorska, Štajerska, Gorenjska in Dolenjska, distribuira se z ročnim razdeljevanjem, s časopisnimi stojali, na voljo je tudi v torbah, obešenih v javnih prevoznih sredstvih. »Z naklado več kot 100 tisoč izvodov se je v nekaj tednih od lansiranja povzpel do vodilnega časnika v državi,« piše (prav tam). Nacionalna raziskava branosti (2009) tiskanih medijev za leto 2008 kaže, da ima časnik *Žurnal24* vsak dan v povprečju 212 tisoč bralcev. Tedenska izdaja dnevnika *Žurnal24* je *Žurnal*, ki je začel izhajati leta 2003 kot prvi brezplačni tednik v državi (prav tam).

9 ANALIZA OKOLJSKIH PRISPEVKOV

Med analizo okoljskih prispevkov smo bili pozorni na tiste, ki so v *Delu*, *Dnevniku*, *Večeru* in *Žurnal*²⁴ izhajali aprila, maja in junija leta 2008. Drugo četrtoletje v letu smo izbrali, ker v tem času praznujemo svetovni dan Zemlje in svetovni dan okolja. Pozorni smo bili na število okoljskih prispevkov, na njihov žanr¹³ in okoljsko temo, na stran, kjer so se nahajali, na to, ali so vsebovali nasvete za bralce, ter ali je bil povod zanje aktualen dogodek. Pri tem naj opozorimo, da smo analizirali zgolj časnike in ne njihovih prilog.

Število okoljskih prispevkov nam bo povedalo, kateri med štirimi slovenskimi resnimi časniki največ prostora nameni okolju, razbrati pa želimo še razlike med njimi. Analiza okoljskih tem po žanrih nam bo pokazala, katere žanre novinarji največkrat uporabijo, ko pišejo o kakšni okoljski temi. Obenem bomo po številu uporabljenih komentatorskih žanrov lahko ugotovili, v katerih časopisih so okoljskim temam namenili toliko pozornosti, da so o problemu izrazili tudi svoje mnenje. Še posebej bomo pozorni na uvodnike, saj so v njem praviloma predstavljene posebej pomembne zadeve in so prikaz mnenja celotne redakcije (Košir 1988, 86). Z analizo okoljskih prispevkov bomo ugotavljali tudi pojav posameznih okoljskih tem, tako bomo lahko ocenili, katere teme so v slovenskih časnikih pogostejše in katere morda zapostavljene. Strani, kjer bodo okoljski prispevki objavljeni, bomo beležili zato, da vidimo, na kako opazno mesto so jih postavili, kar je v večji meri odraz uredniške politike v medijski hiši. Domnevamo, da so prispevki najbolj izpostavljeni in brani na prvi strani, sledijo ji zadnja stran, druga, tretja, četrta in peta stran. Prispevke, ki se ne nahajajo na eni izmed teh strani, smo uvrstili v kategorijo *vmes*. Pri okoljskih prispevkih bomo pozorni na to, ali bralcem ponujajo nasvet, kako rešiti posamezen okoljski problem, se mu izogniti, in ali ga lahko omilimo. Tako bomo ocenili, kako pogosto se novinarji dovolj poglobijo v posamezen okoljski problem, da iščejo tudi rešitve zanj in o njih seznanijo še bralce. Na koncu bomo ugotavljali, ali novinarji pišejo o okolju samo tedaj, ko se zgodi kakšen pomemben okoljski dogodek, ali napišejo okoljski prispevek tudi brez povoda kakšnega aktualnega dogodka¹⁴.

---

¹³ Pri analizi smo upoštevali razdelitev žanrov, ki jo je leta 1988 v svoji knjigi *Nastavki za teorijo novinarskih vrst* objavila Manca Košir (1988 64–65).

¹⁴ Okoljska problematika je stalen, ves čas prisoten problem, ki se zelo počasi razvija in je morda tudi zaradi tega za dnevno časopisje manj zanimiv. Dnevnik namreč večinoma pišejo o aktualnih dogodkih, zato bomo preverjali, ali tako obravnavajo tudi okoljsko problematiko. Okoljska tematika je namreč zelo posebna, o njej bi morali časniki pisati tudi brez povoda kakšnega aktualnega dogodka, saj je že sama po sebi ves čas aktualna.

Kjer se nam je zdelo smiselno, smo delež ali število prispevkov po posameznih kategorijah predstavili še grafično.

9.1 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu *Delo*

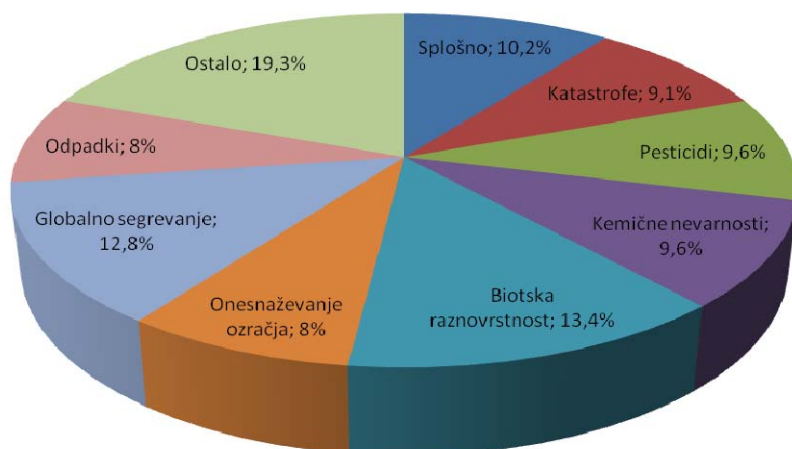
V časniku *Delo* smo v predvidenih treh mesecih, torej v 74 izdajah, našli 187 okoljskih novinarskih prispevkov. V vsaki številki so v časniku *Delo* objavili povprečno 2,52 prispevka. Največ prispevkov o okolju je bilo objavljenih v mesecu maju (70), sledi mu junij (67), najmanj so jih objavili v mesecu aprilu (50).

Največ prispevkov z okoljskimi temami je obravnavalo biotsko raznovrstnost. Takšnih prispevkov je bilo 25, kar je predstavljalo 13,4 odstotkov vseh okoljskih prispevkov v drugem četrtletju leta 2008 v časniku *Delo*. Sledijo prispevki o globalnem segrevanju (24 prispevkov, 12,8 odstotkov), o okoljski problematiki na splošno¹⁵ (19 prispevkov, 10,2 odstotka), pesticidih (18 prispevkov, 9,6 odstotka), kemični nevarnosti (18 prispevkov, 9,6 odstotka), katastrofah (17 prispevkov, 9,1 odstotka), onesnaževanju ozračja (15 prispevkov, 8 odstotkov) in odpadkih (15 prispevkov, 8 odstotkov). Nekoliko manj je bilo prispevkov o onesnaževanju površinskih voda (9 prispevkov, 4,8 odstotka), kemičnem orožju (9 prispevkov, 4,8 odstotka), posegih v okolje (5 prispevkov, 2,8 odstotka) in boleznih množice (3 prispevki, 1,6 odstotka). Dva prispevka sta obravnavala gensko spremenjeno hrano (1,1 odstotka), dva sta govorila o astmi (1,1 odstotka), dva o svincu (1,1 odstotka), dva o tanjšanju ozona (1,1 odstotka), po en prispevek pa o večanju prebivalstva (0,5 odstotka) in zdravju na delovnem mestu (0,5 odstotka) (glej graf 9.1).

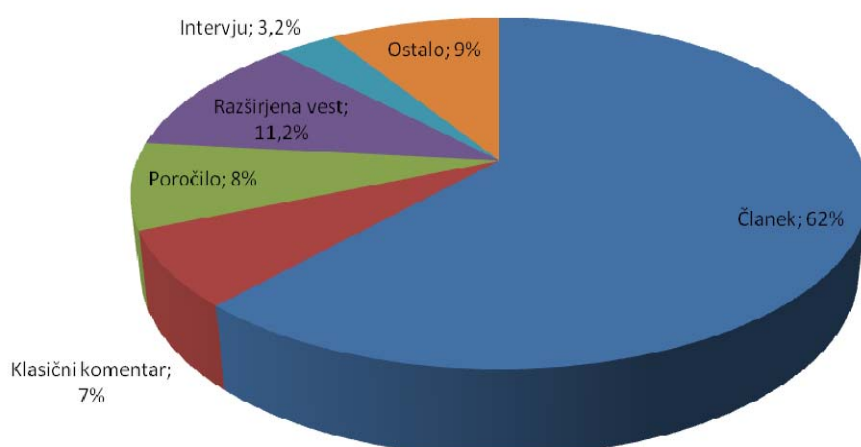
¹⁵ Ti prispevki so obravnavali več pomembnih okoljskih tem hkrati ali pa so govorili na splošno o uničevanju planeta s sodobnim načinom življenja.

Graf 9.1: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku *Delo*

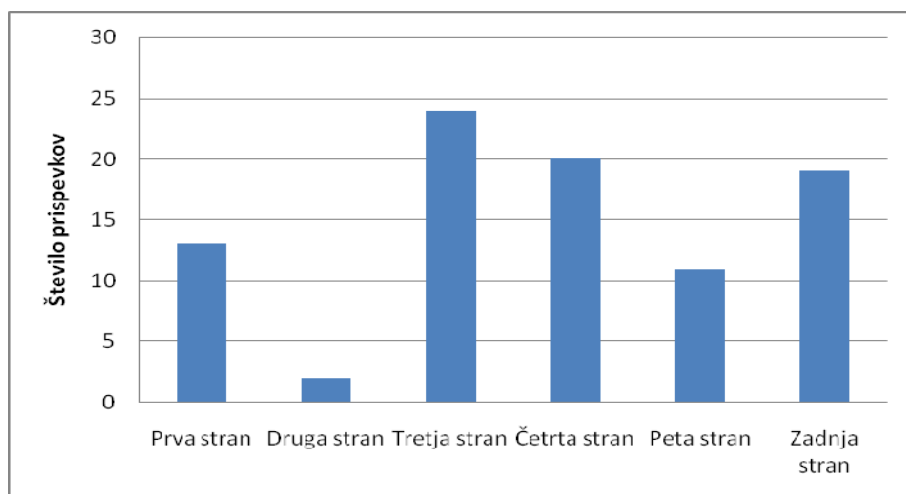
Če okoljske prispevke razvrstimo v žanre, ugotovimo, da so v večini članki. Teh je 116, kar predstavlja 62 odstotkov vseh okoljskih prispevkov v časniku *Delo* v obravnavanem obdobju. Po številu sledijo razširjene vesti, ki jih je 21 (11,2 odstotka), poročila, ki jih je 15 (8 odstotkov), klasični komentarji, ki jih je 13 (7 odstotkov) in intervjuji, ki jih je 6 (3,2 odstotkov). Ostalih 9 odstotkov sestavljajo komentatorska poročila (5 prispevkov, 2,7 odstotka), naznanila (3 prispevki, 1,6 odstotka), portreta (2 prispevka, 1,1 odstotka), uvodnika (2 prispevka, 1,1 odstotka), reporterski zgodbi (2 prispevka, 1,1 odstotka), kratka vest (0,5 odstotka) in anketa (0,5 odstotka) (glej graf 9.2).

Graf 9.2: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku *Delo*

Po pojavljanju na straneh lahko največ okoljskih prispevkov uvrstimo v kategorijo *vmes*, teh je namreč 98. Največ prispevkov o okoljski problematiki je bilo – v kategoriji bolj branih strani – na tretji strani (24), po številu ji sledjo četrta (20), zadnja (19), prva (13), peta (11) in druga stran (2) (glej graf 9.3).

Graf 9.3: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh

Okoljskih prispevkov, ki so bralcem ponudili rešitve in nasvete, kako lahko pripomorejo k reševanju okoljskega problema, je bilo 20, kar predstavlja 10,7 odstotka vseh prispevkov. Brez nasveta je bilo tako 167 okoljskih prispevkov, se pravi 89,3 odstotka (glej graf 9.4).

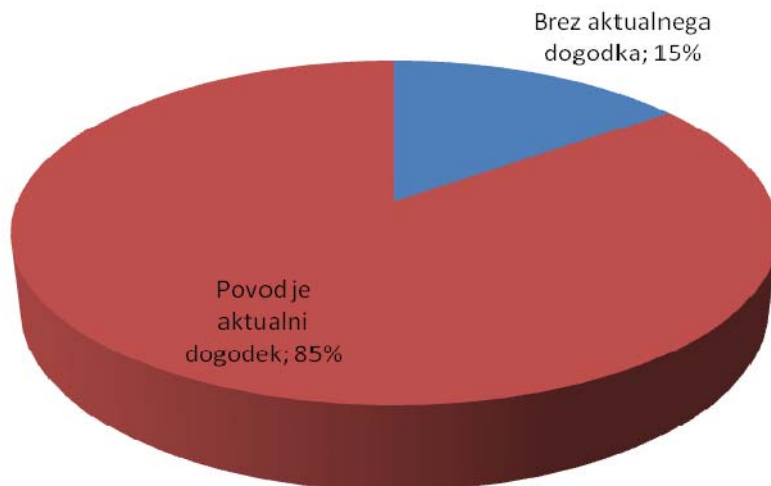
Graf 9.4: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem

Novinarji časnika *Delo* so v drugem četrtletju leta 2008 napisali 167 okoljskih prispevkov, ki so bili posledice aktualnih dogodkov. Ti predstavljajo 89,3 odstotka vseh prispevkov.

Okoljskih prispevkov, za katere ni bil povod aktualen dogodek, je bilo 28. To predstavlja 15 odstotkov vseh okoljskih prispevkov (glej graf 9.5).

Graf: 9.5: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka

V treh mesecih je bilo v časniku *Delo* obravnavanih 18 različnih okoljskih tem, kar kaže na veliko raznolikost. Velike razlike v številu prispevkov po posameznih okoljskih temah pa kažejo na to, da so posameznim okoljskim temam namenili veliko več prostora kakor drugim. Tako na primer v treh mesecih niso niti enkrat omenili problematike o onesnaženem zraku v notranjosti prostorov, živinoreji, gnojilih, dioksinu, snoveh, ki motijo notranje izločanje, obsevanju hrane in onesnaževanju podtalnice. Kljub temu, da je raznolikost okoljskih tem v *Delu* velika, je bilo v obravnavanih treh mesecih zapostavljenih mnogo zelo pomembnih okoljskih vprašanj. Razlog za to je lahko dejstvo, da so prispevki v dnevnem časopisju praviloma napisani na podlagi kakšnega aktualnega dogodka. Tako časniki v posameznih obdobjih namenijo več prostora okoljskim temam, ki so v tistem času aktualne, kot je v našem primeru potres na Kitajskem ali napaka v jedrski elektrarni Krško. Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih nam pokaže veliko prevlado člankov, med ostalimi prispevki pa zasledimo kar dvanajst drugih žanrov. To kaže na raznolikost žanrov v časniku *Delo* in na to, da se lahko okoljske teme pojavijo v mnogo različnih žanrih. V časniku *Delo* sta bila v treh mesecih napisana le dva uvodnika¹⁶, kar je manj kot en uvodnik na mesec. To kaže na

¹⁶ Kot uvodnike v časniku *Delo* smo šteli komentarje na prvi strani – Temo dneva. Pri tem naj opozorimo, da so ti uvodniki podpisani z imenom in priimkom novinarja ali novinark, kar pomeni, da ne odražajo mnenja celotne redakcije. Se pa v številu tem dneva vseeno pokaže odsev uredniške politike, saj praviloma obravnava problematiko, ki je v tistem trenutku med najpomembnejšimi.

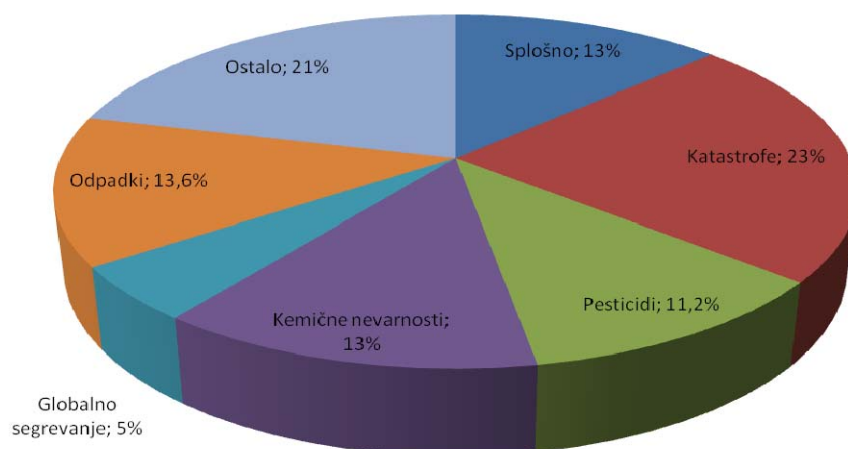
uredniško politiko, ki ni dovolj naklonjena okoljskim temam. Klasičnih komentarjev o okoljski problematiki je bilo 13, kar pomeni, da so se v *Delu* povprečno pojavili vsaj enkrat na teden. Okoljske teme so v treh mesecih le trinajstkrat prodrle na prvo stran, vse pa so se nanašale ne aktualne dogodke, kot so mjanmarski ciklon, potres na Kitajskem, pomori čebel in okvara v Jedrski elektrarni Krško, sicer pa je bila skoraj polovica okoljskih prispevkov objavljena na bolj branih straneh časnika, kar pomeni, da okoljske teme v *Delu* niso povsem zapostavljene. V *Delu* velika večina okoljskih prispevkov ni vsebovala nasveta bralcem, in za večino ni bil povod aktualni dogodek.

9. 2 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Dnevnik

V časniku *Dnevnik* smo v obravnavanih treh mesecih v 74 izvodih našeli 161 novinarskih okoljskih prispevkov. V eni številki so povprečno objavili 2,18 prispevka. Največ prispevkov o okolju je bilo objavljenih v mesecu maju (63), sledi mu junij (56), najmanj okoljskih prispevkov so objavili v mesecu aprilu (42).

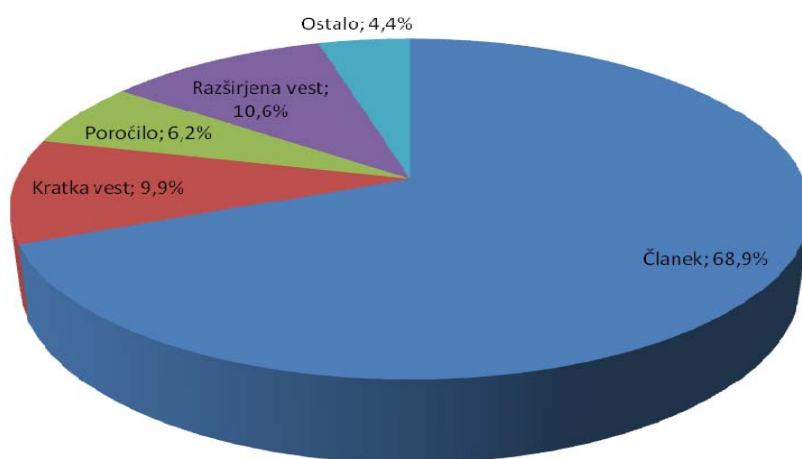
Največ okoljskih prispevkov je obravnavalo katastrofe. Takšnih prispevkov je bilo 37 in predstavljajo 23 odstotkov vseh okoljskih prispevkov v drugem četrtletju leta 2008 v časniku *Dnevnik*. Sledijo prispevki o odpadkih (22 prispevkov, 13,6 odstotka), kemičnih nevarnostih (21 prispevkov, 13 odstotkov), okoljski problematiki na splošno (21 prispevkov, 13 odstotkov), pesticidih (18 prispevkov, 11,2 odstotka) in globalnem segrevanju (8 prispevkov, 5 odstotkov). Manj je bilo prispevkov o biotski raznovrstnosti (5 prispevkov, 3,1 odstotka), onesnaževanju ozračja (5 prispevkov, 3,1 odstotka), boleznih množice (5 prispevkov, 3,1 odstotka), posegih v okolje (4 prispevki, 2,5 odstotka), gensko spremenjeni hrani (4 prispevki, 2,5 odstotka) in onesnaževanju površinskih voda (4 prispevki, 2,5 odstotka). Trije prispevki so obravnavali onesnaževanje podtalnice (1,9 odstotka), trije so govorili o kemičnem orožju (1,9 odstotka), en prispevek pa o astmi (0,6 odstotka) (glej graf 9.6).

Graf 9.6: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku *Dnevnik*

Če okoljske prispevke razvrstimo v žanre, ugotovimo, da jih je večina člankov. Teh je namreč 111, kar predstavlja 68,9 odstotka vseh okoljskih prispevkov v časniku *Dnevnik* v obravnavanem obdobju. Po številu sledijo razširjene vesti, ki jih je 17 (10,6 odstotka), kratke vesti, ki jih je 16 (9,9 odstotka), in poročila, ki jih je 10 (6,2 odstotka). Na zadnje 4,4 odstotka predstavljajo uvodniki (4 prispevki, 2,5 odstotka), komentatorska poročila (2 prispevka, 1,3 odstotka) in komentatorska zgodba (0,6 odstotka) (glej graf 9.7).

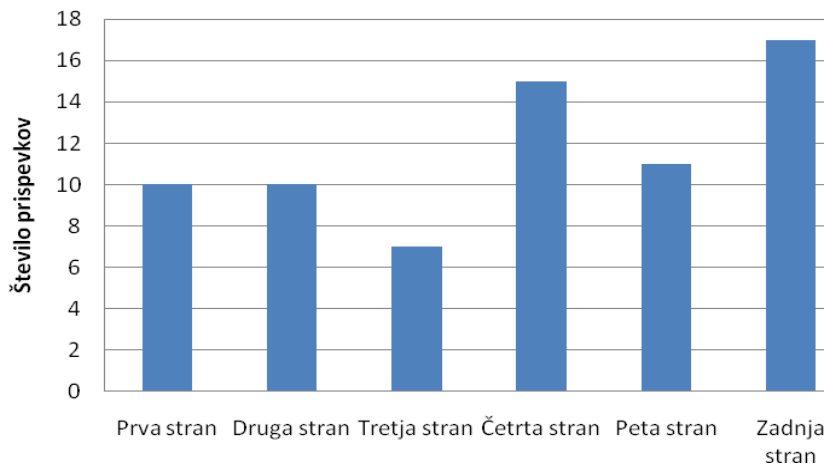
Graf 9.7: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku *Dnevnik*

Po pojavljanju na straneh lahko največ okoljskih prispevkov uvrstimo v kategorijo *vmes*, teh je namreč 91. Največ prispevkov o okoljski problematiki je bilo – v kategoriji bolj branih

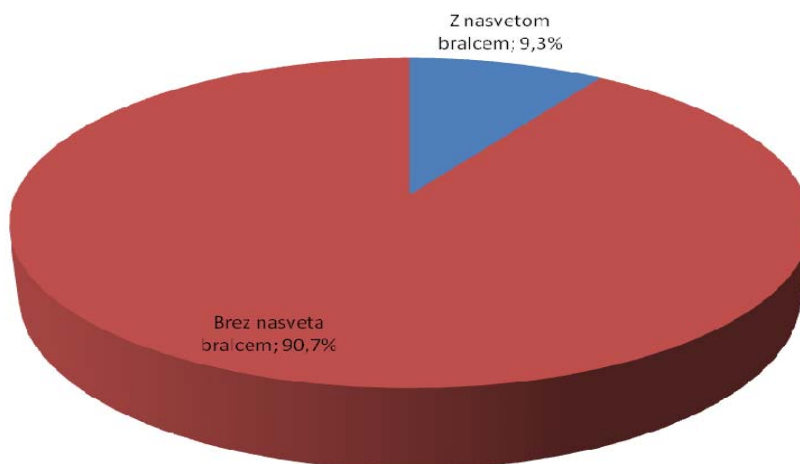
strani – na zadnji strani (17), po številu okoljskih prispevkov ji sledijo četrta (15), peta (11), prva in druga (10) ter tretja stran (7) (glej graf 9.8).

Graf 9.8: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh

Okoljskih prispevkov, ki so bralcem ponudili rešitve in nasvete, kako lahko pripomorejo k reševanju okoljskega problema, je bilo 15, kar predstavlja le 9,3 odstotkov vseh prispevkov. Brez nasveta jih je bilo tako 146, kar predstavlja ostalih 90,7 odstotka (glej graf 9.9).

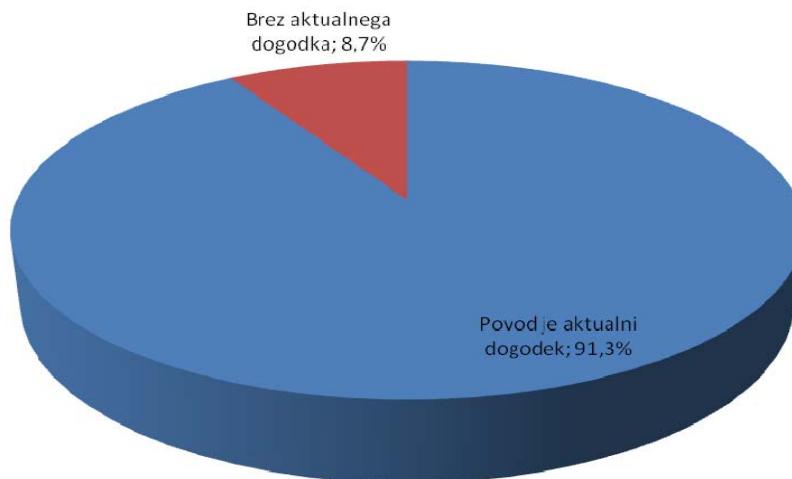
Graf 9.9: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem

Novinarji časnika *Dnevnik* so v drugem četrtletju leta 2008 napisali 147 okoljskih prispevkov, ki so bili posledica kakšnega aktualnega dogodka. To predstavlja 91,3 odstotkov vseh

okoljskih prispevkov. V istem obdobju pa je bilo objavljenih le 14 okoljskih prispevkov, za katere ni bil povod aktualni dogodek. To predstavlja 8,7 odstotkov vseh okoljskih prispevkov (glej graf 9.10).

Graf: 9.10: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka

V časniku *Dnevnik* je bilo aprila, maja in junija leta 2008 obravnavanih 15 različnih okoljskih tem, kar kaže na manjšo raznolikost kot v *Delu*, vendar lahko kljub temu trdimo, da raznolikost okoljskih tem ostaja zadovoljiva. V časniku *Dnevnik* je največ okoljskih tem namenjenih katastrofam, kar kaže na to, da sta se novinarjem v obravnavanem času zdela najpomembnejša potres na Kitajskem in mjanmarski ciklon. So pa v *Dnevniku* v obravnavanem obdobju izpustili kar veliko pomembnih okoljskih tem kot so onesnažen zrak v notranjosti prostorov, živinoreja, gnojila, bolezni množice, svinec, dioksin, snovi, ki motijo notranje izločanje, obsevanje hrane, zdravje na delovnem mestu, tanjšanje ozona in naraščanje števila prebivalstva. Po naši oceni bi moral časnik kot je *Dnevnik* v obdobju treh mesecev obravnavati tudi omenjene teme, čeprav se v tem obdobju morda ni na tem področju zgodilo nič posebno aktualnega. Tudi v časniku *Dnevnik* po razdelitvi v žanre močno prevladujejo članki, za okoljske prispevke pa je bilo uporabljenih še sedem drugih žanrov, kar kaže na zelo majhno pestrost uporabljenih žanrov za poročanje o okoljskih temah. V obravnavanih treh mesecih so napisali štiri uvodnike, kar pomeni, da je bil v povprečju objavljen več kot en uvodnik na mesec. To je po naši oceni zadovoljivo, vendar v obravnavanih treh mesecih nismo opazili niti enega klasičnega komentarja o okoljskih vprašanjih, kar je po naši oceni za kvaliteten časnik kot je *Dnevnik* zelo neprimerno. Po številu komentarjev lahko sklepamo, da v *Dnevniku* okoljskim temam dajejo premajhno težo. Na prvo stran je prišlo deset okoljskih

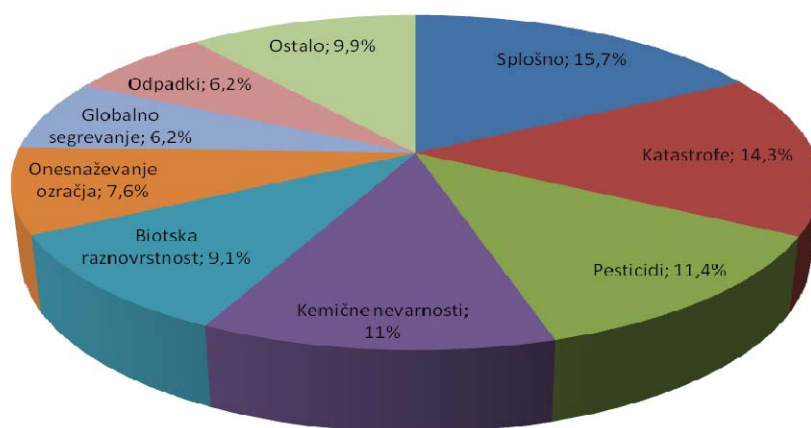
prispevkov. Na bolj branih straneh pa sta bili skupno objavljeni približno dve petini vseh okoljskih prispevkov, kar kaže na to, da okoljske teme v časniku *Dnevnik* niso povsem zastopane. V *Dnevniku* po naših pričakovanjih pretežno del okoljskih prispevkov ni vseboval nasveta bralcem, in za večino ni bil povod aktualni dogodek.

9.3 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu *Večer*

V časniku *Večer* smo v navedenih treh mesecih našli 210 novinarskih okoljskih prispevkov v 74 izvodih. V povprečju so v časniku *Večer* objavili 2,84 prispevka, največ v mesecu aprilu (79), sledi mu mesec maj (72), najmanj okoljskih prispevkov je bilo v mesecu juniju (59).

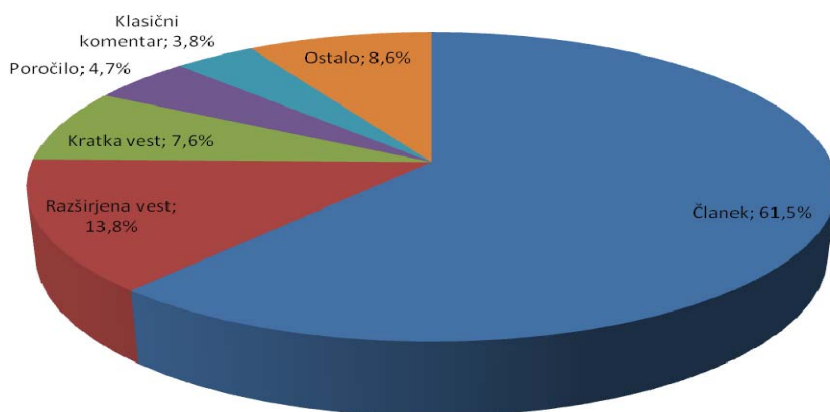
Največ okoljskih prispevkov je obravnavalo okoljsko problematiko na splošno. Teh je bilo 33 in predstavljajo 15,7 odstotkov vseh okoljskih prispevkov v drugem četrtletju leta 2008 v časniku *Večer*. Sledijo prispevki o katastrofah (30 prispevkov, 14,3 odstotka), pesticidih (24 prispevkov, 11,4 odstotka), kemičnih nevarnostih (23 prispevkov, 11 odstotkov), biotski raznovrstnosti (19 prispevkov, 9,1 odstotka) in teme o onesnaženem ozračju (16 prispevkov, 7,6 odstotka). V *Večer* smo zasledili manjše število prispevkov o globalnem segrevanju (13 prispevkov, 6,2 odstotka), odpadkih (13 prispevkov, 6,2 odstotka), gensko spremenjeni hrani (9 prispevkov, 4,3 odstotka), onesnaževanju površinskih voda (9 prispevkov, 4,3 odstotka) in onesnaževanju podtalnice (7 prispevkov, 3,3 odstotka). Štirje prispevki so obravnavali boleznijo množice, štiri posege v okolje, trije so govorili o kemičnem orožju, po en prispevek pa o astmi, svincu in snoveh, ki motijo notranje izločanje (glej graf 9.11).

Graf 9.11: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku *Večer*

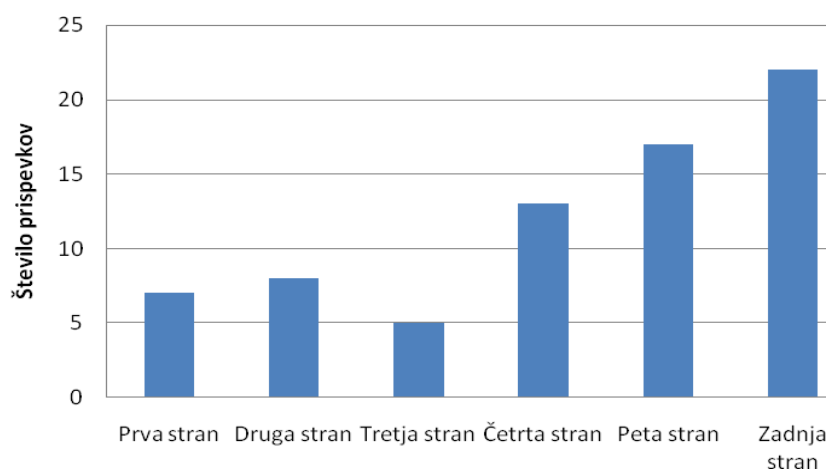
Če okoljske prispevke razvrstimo v žanre, ugotovimo, da jih je večina člankov. Teh je namreč 129, kar predstavlja 61,5 odstotka vseh okoljskih prispevkov v časniku *Večer* v obravnavanem obdobju. Po številu sledijo razširjene vesti, ki jih je 29 (13,8 odstotka), krake vesti, ki jih je 16 (7,6 odstotka), poročila, ki jih je 10 (4,7 odstotka), in klasični komentarji, ki jih je 8 (3,8 odstotka). Ostalih 8,6 odstotkov prispevkov so kolumne (5 prispevkov, 2,4 odstotka), naznanila (4 prispevki, 1,9 odstotka), komentatorske zgodbe (3 prispevki, 1,4 odstotka), komentatorska poročila (3 prispevki, 1,4 odstotka), uvodnika (2 prispevka, 1 odstotek), in portret (0,5 odstotka) (glej graf 9.12).

Graf 9.12: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku *Večer*

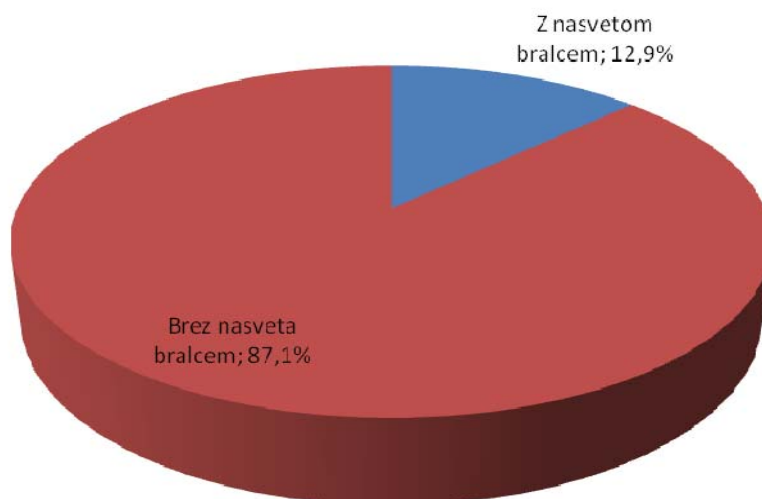
Po pojavljanju na straneh lahko največ okoljskih prispevkov uvrstimo v kategorijo *vmes*, teh je namreč 138. Med bolj branih strani je imela največ prispevkov o okoljski problematiki zadnja stran (22), po številu okoljskih prispevkov ji sledijo peta stran (17), četrta (13), druga (8), prva (7) in tretja stran (5) (glej graf 9.13).

Graf 9.13: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh

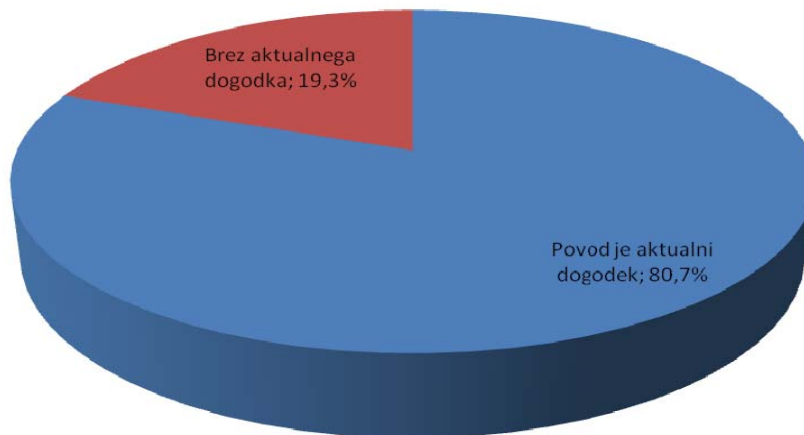
Okoljskih prispevkov, ki so bralcem ponudili rešitve in nasvete, kako lahko pripomorejo k reševanju okoljskega problema, je bilo 27, kar predstavlja 12,9 odstotka vseh prispevkov. Brez nasveta je bilo tako 183 okoljskih prispevkov, kar predstavlja ostalih 87,1 odstotka (glej graf 9.14).

Graf 9.14: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem

Novinarji časnika *Večer* so v drugem četrtletju leta 2008 napisali 169 okoljskih prispevkov, ki so bili posledice aktualnih dogodkov. Ti predstavljajo 80,7 odstotka vseh prispevkov. Okoljskih prispevkov za katere ni bil povod aktualni dogodek, je bilo 41. To predstavlja 19,3 odstotka vseh okoljskih prispevkov (glej graf 9.15).

Graf: 9.15: Delež okoljskih prispevkov z ali brez aktualnega dogodka

V časniku *Večer* so v drugem četrtletju leta 2008 obravnavali 17 različnih okoljskih tem, kar kaže na veliko tematsko raznolikost. Nesorazmerja v številu prispevkov o določeni temi pa so bila velika. Tako je bilo na primer kar 30 prispevkov o katastrofah ali 24 prispevkov o pesticidih, po en prispevek pa je, denimo pripadal astmi ali svincu. V *Večeru* v obravnavanih treh mesecih nismo nikoli zasledili niti enega prispevka o onesnaženem zraku v notranjosti prostorov, živinoreji, gnojilih, dioksinu, obsevanju hrane, zdravju na delovnem mestu in naraščanju števila prebivalstva. V *Večeru* je največ okoljskih prispevkov člankov, okoljski prispevki pa so pisani v še desetih različnih žanrih. To kaže na veliko žanrsko raznolikost pri poročanju o okolju. Uvodnika sta le dva, kar pomeni, povprečno manj kot eden na mesec. Iz tega lahko sledi, da okoljskim temam v časniku *Večer* ne pripisujejo velikega pomena, a nas stalna stran v dnevniku, namenjena izključno okoljskim temam, prepriča v nasprotno. *Večer* je namreč edini izmed obravnavanih časnikov, ki okolju namenja stalno stran; tam je objavljena kolumna klimatologinje Lučke Kajfež Bogataj, daljši prispevek o praviloma bolj zapostavljenem okoljskem problemu ter nekaj razširjenih vesti. Hkrati je v *Večeru* tudi osem klasičnih komentarjev, ki govorijo o okoljski problematiki, kar je po naši oceni zadovoljivo število. Na prvi strani smo zasledili le sedem okoljskih prispevkov, na bolj branih straneh pa je skupno tretjina vseh okoljskih prispevkov. V časniku *Večer* po pričakovanjih pretežni del okoljskih prispevkov ni vseboval nasveta bralcem in za večino ni bil povod aktualni dogodek.

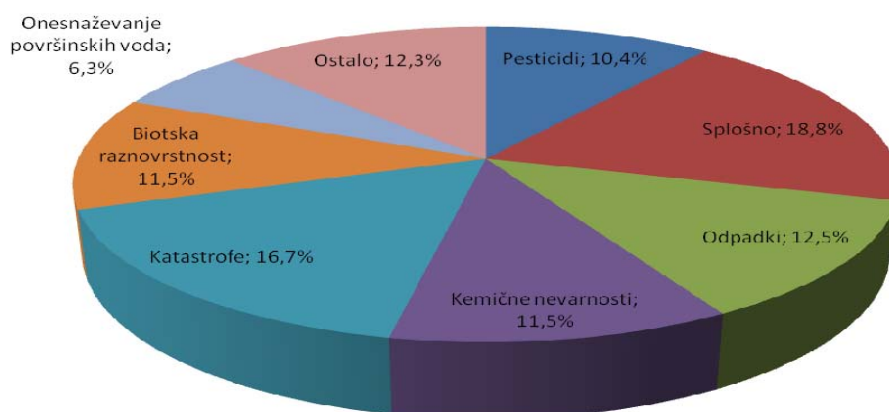

9. 4 Analiza poročanja o okoljskih temah v časopisu Žurnal24

V časniku *Žurnal24* smo v navedenih treh mesecih v 61 izvodih našli 96 novinarskih okoljskih prispevkov v 61 izvodih. V vsaki številki so v časniku *Žurnal24* objavili povprečno 1,57 prispevka. Največ prispevkov o okolju je bilo objavljenih v mesecu aprilu (44), sledi mu mesec maj (32), najmanj okoljskih prispevkov je bilo v mesecu juniju (20).

Največ okoljskih prispevkov je obravnavalo okoljsko problematiko na splošno. Teh je bilo 18 in predstavljajo 18,8 odstotka vseh okoljskih prispevkov v drugem četrtletju leta 2008 v časniku *Žurnal24*. Sledijo prispevki o katastrofah (16 prispevkov, 16,7 odstotka), odpadkih (12 prispevkov, 12,5 odstotka), kemičnih nevarnostih (11 prispevkov, 11,5 odstotkov), biotski raznovrstnosti (11 prispevkov, 11,5 odstotka) in pesticidih (10 prispevkov, 10,4 odstotka). V *Žurnalu24* smo zasledili manjše število prispevkov o onesnaženju površinskih voda (6 prispevkov, 6,4 odstotka), onesnaževanju ozračja (3 prispevki, 3,1 odstotka), gensko spremenjeni hrani (3 prispevki, 3,1 odstotka), v enem prispevku so pisali o gnojilih, v drugem pa o boleznih množice (glej graf 9.16).

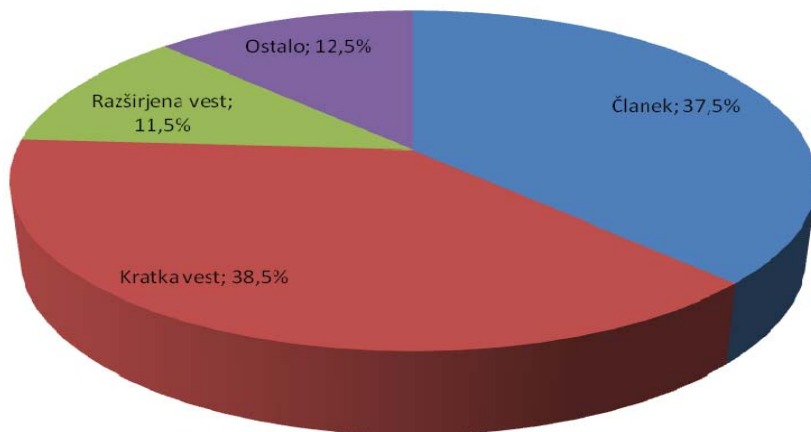
Graf 9.16: Razmerje tem v okoljskih prispevkih v časniku *Žurnal24*

Po razvrstitvi okoljskih prispevkov v žanre ugotovimo, da je večina kratkih vesti. Teh je namreč 37, kar predstavlja 38,5 odstotka vseh okoljskih prispevkov v časniku *Žurnal24* v obravnavanem obdobju. Po številu so to članki, ki jih je 36 (37,5 odstotka), razširjene vesti, ki jih je 11 (11,5 odstotka), in klasični komentarji, ki jih je 6 (6,3 odstotka). Ostalih 12,5 odstotka prispevkov sestavljajo intervjuji (3 prispevki, 3,1 odstotka), klasični komentarji (3

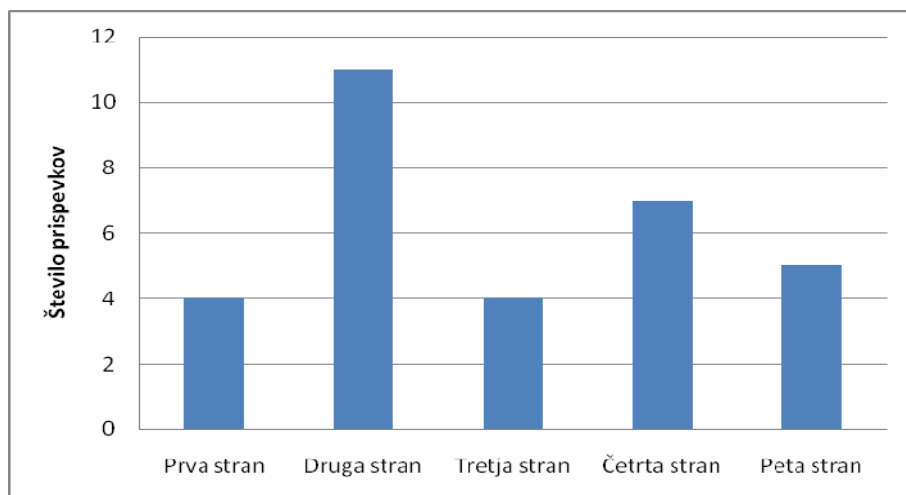
prispevki, 3,1 odstotka), uvodniki (3 prispevki, 3,1 odstotka) ankete (2 prispevka, 2,1 odstotka) in izjava (1 odstotek) (glej graf 9.17).

Graf 9.17: Razmerje žanrov o okoljskih prispevkih v časniku *Žurna24*

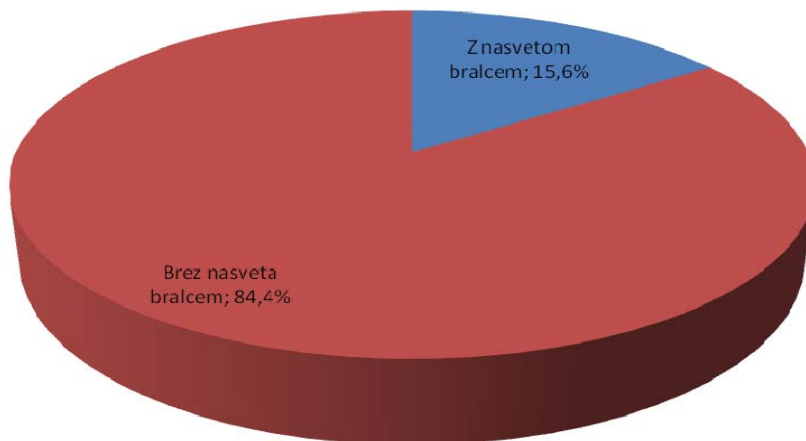
Ko ugotavljamo, na katerih straneh so se znašli okoljski prispevki, ugotovimo, da jih lahko največ uvrstimo v kategorijo *vmes*, teh je namreč 65. Med bolj branimi in vidnimi stranmi je imela največ prispevkov o okoljski problematiki druga stran (11), po številu okoljskih prispevkov ji sledijo četrta stran (7), peta (5), prva (4), in tretja stran (4) (glej graf 9.18). Na zadnji strani nismo našli nobenega okoljskega prispevka, saj je na zadnji strani v *Žurnalu24* vedno objavljen le oglas.

Graf 9.18: Število okoljskih prispevkov na najbolj branih straneh

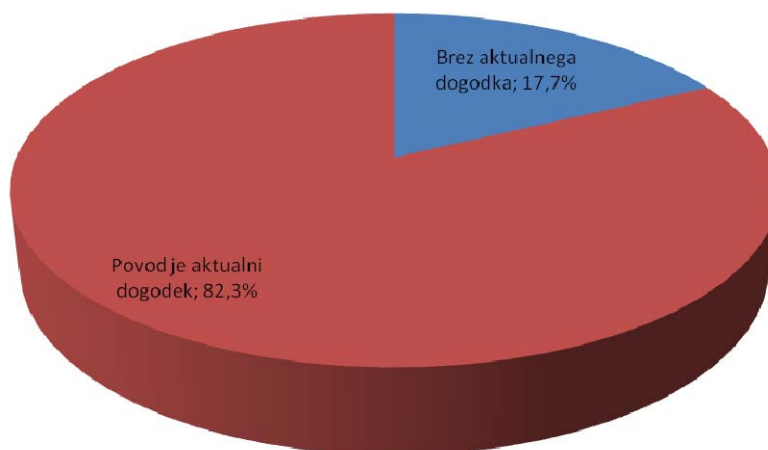
Okoljskih prispevkov, ki so bralcem ponudili rešitve in nasvete, kako lahko pripomorejo k reševanju okoljskega problema, je bilo 15, kar predstavlja 15,6 odstotka vseh prispevkov. Brez nasveta je bilo tako 81 okoljskih prispevkov, kar predstavlja ostalih 84,4 odstotka (glej graf 9.19).

Graf 9.19: Delež okoljskih prispevkov z ali brez nasveta bralcem

Novinarji časnika *Žurnal24* so v drugem četrtletju leta 2008 napisali 79 okoljskih prispevkov zaradi aktualnega dogodka. To predstavlja 82,3 odstotka vseh okoljskih tem. Okoljskih prispevkov za katere ni bil povod aktualni dogodek je bilo 17. To predstavlja 17,7 odstotka vseh okoljskih prispevkov (glej graf 9.20).

Graf: 9.20: Delež okoljskih prispevkov, z ali brez aktualnega dogodka

V dnevniku *Žurna24* so v treh mesecih obravnavali enajst različnih okoljskih tem, kar ni veliko. Izpustili so veliko zelo pomembnih tem, kot so onesnažen zrak v notranjosti prostorov, živinoreja, kemično orožje, astma, svinec, dioksin, snovi, ki motijo notranje izločanje, obsevanje hrane, globalno segrevanje, onesnaževanje podtalnice, zdravje na delovnem mestu, tanjšanje ozona, naraščanje števila prebivalstva in posegi v okolje. *Žurnal24* je edini izmed obravnavanih časnikov, ki za pisanje o okoljskih temah v manj kot polovici primerov uporabi članke. To je predvsem zaradi tega, ker je v njem že sicer manj daljših prispevkov in več kratkih vesti, kar se kaže tudi ob analizi okoljskih prispevkov, saj je zelo veliko kratkih vesti. Poleg člankov in kratkih vesti pa novinarji časnika *Žurnal24* za poročanje o okoljskih temah uporabijo le šest drugih žanrov, kar kaže na pomanjkanje pestrosti pri uporabi žanrov. V treh mesecih so objavili tri uvodnike o okoljski temi, kar pomeni, da je bil povprečno objavljen en uvodnik na mesec, kar ni veliko. Na prvi strani so bili v treh mesecih predstavljeni le štirje okoljski prispevki, skupno pa je bila približno ena tretjina vseh okoljskih prispevkov objavljena na bolj vidnih in branih straneh. V časniku *Žurnal24* pretežni del okoljskih prispevkov ni vseboval nasveta bralcem in za večino ni bil povod aktualni dogodek.

9. 5 Primerjava okoljskih prispevkov v štirih osrednjih dnevnikih

Že takojšen vpogled v analizo štirih dnevnikov *Dela*, *Dnevnika*, *Večera* in *Žurnala24* pokaže, da nekateri časniki namenijo okolju večje število prispevkov kot drugi, razlike med njimi pa so kar velike. *Večer* ima največ okoljskih prispevkov (povprečno 2,84 prispevka na izvod), sledi mu *Delo* (povprečno 2,52 prispevka na izvod), za njim je *Dnevnik* (povprečno 2,18 prispevka na izvod), zadnji je *Žurnal24* (povprečno 1,57 prispevka na izvod), ki ima na številko edini povprečno manj kot dva prispevka o okolju. Posledično ima *Večer* tudi največ različnih obravnavanih okoljskih tem¹⁷ (18), sledi mu *Delo* (17), za njim je *Dnevnik* (15), najmanj različnih okoljskih problemov je obravnaval *Žurnal24* (12). Tako lahko ugotovimo, da med obravnavanimi časniki največ pozornosti okoljskim temam nameni dnevnik *Večer*, ki je tudi edini izmed časnikov, ki ima stran namenjeno izključno okolju. V obravnavanem obdobju je bila stran *Okolje* objavljena vsak drugi teden, danes jo objavljajo že enkrat na teden. Med obravnavanimi časniki več pozornosti okoljskim temam namenja časnik *Večer*, sledi mu *Delo*, nekoliko manj *Dnevnik*, najmanj člankov in najmanjšo raznolikost tem pa je imel *Žurnal24*.

---

¹⁷ Pri tem mislimo na število različnih okoljskih problemov, ki jih je posamezen časnik obravnaval.

Vsi štirje obravnavani dnevnik objavljajo prispevke o splošni okoljski problematiki, o katastrofah, pesticidih, kemičnih nevarnostih, biotski raznovrstnosti, onesnaževanju ozračja, globalnem segrevanju, odpadkih, gensko spremenjeni hrani, onesnaževanju površinskih voda, in boleznih množice. Le malo prispevkov govori o posegih v okolje, onesnaževanju podtalnice, kemičnem orožju, astmi, svincu, snoveh, ki motijo notranje izločanje, tanjšanju ozona, rasti prebivalstva, zdravju na delovnem mestu in gnojilih. V nobenem časniku nismo zasledili prispevka, ki bi bil namenjen izključno obravnavanju onesnaženega zraka v prostorih, vplivu živinoreje na okolje, dioksinu ali obsevanju hrane. Velike razlike med številom okoljskih prispevkov po posameznih temah kažejo na to, da so posameznim okoljskim temam namenili veliko več prostora kot drugim, kar lahko povežemo z aktualnim dogajanjem v tistem času. Meseca maja leta 2008 je na primer po Mjanmaru pustošil ciklon, takrat je bilo napisanih več prispevkov o katastrofah, ravno tako so meseca maja večkrat zabeležili pomore čebel, zaradi česar je bilo napisanih več prispevkov o pesticidih. Konec maja je Kitajsko prizadel hud potres, zato so časniki znova pisali o katastrofah, meseca junija pa so v jedrski elektrarni Krško zaznali okvaro, časniki pa so se takrat razpisali o kemični nevarnosti. Velike razlike med količino pojavljanja posameznih tem so tako posledica aktualnih dogodkov, o katerih časniki poročajo. Domnevamo, da bodo teme, kot je onesnažen zrak v prostorih, vpliv živinoreje na okolje, dioksin ali obsevanje hrane, prišle na strani časnikov šele, ko bodo postale del aktualnega dogajanja.

Največjo raznolikost žanrov je pri poročanju o okolju imelo *Delo* (13 različnih žanrov), sledijo mu *Večer* (11), *Žurnal24* (8) in *Dnevnik* (7). Vsi štirje časniki so za poročanje o okoljskih temah največkrat uporabili članek, vsi pa so uporabili še kratko vest in razširjeno vest. Redkeje so uporabljali klasični komentar¹⁸, komentatorsko poročilo, naznanilo, poročilo, portret, uvodnik, klasično reportažo, intervju, reportersko zgodbo, anketo in izjavo. Čeprav so bile razlike v številu posameznih žanrov zelo velike, je bila pestrost žanrov spodbudna in dokazuje, da se o okoljskih temah lahko poroča v najrazličnejših žanrih. V vseh obravnavanih časnikih so novinarji za poročanje o okoljskih temah največkrat uporabili članek. Komentatorska vrsta se je pojavila v vseh časnikih, zato lahko sklepamo, da so v vseh časnikih včasih okoljskim temam namenili toliko pozornosti, da so z navedbo problema izrazili tudi svoje mnenje. Še posebej smo bili pozorni na uvodnike, kjer so praviloma

---

¹⁸ Med priloge smo dodali tudi primer klasičnega komentarja in klasične reportaže, ki govorita o okoljski problematiki in sta bila objavljena v obravnavanem obdobju. Po naši oceni sta izdelka dobra in se problema ne dotaknete le površinsko.

predstavljene najpomembnejše zadeve. Imeli so jih vsi časniki, največ pa jih je imel *Dnevnik* (4), sledi mu *Žurnal24* (3), najmanj sta jih imela *Delo* in *Večer* (2). Iz tega sledi, da so v *Dnevniku* največkrat ocenili, da je določena okoljska tema tako pomembna, da o njej lahko napišejo uvodnik, pri tem pa naj omenimo, da so uvodniki vseh štirih časnikov vedno podpisani z imenom in priimkom komentatorja.

Največ okoljskih prispevkov na bolj branih in vidnih straneh časnika ima *Delo* (89), sledijo mu *Večer* (72), *Dnevnik* (70) in *Žurnal24* (31). Od tega se je na najbolj vidni strani časnika, prvi strani, znašlo vsega skupaj 34 okoljskih prispevkov. Največ okoljskih prispevkov na prvi strani je imelo *Delo* (13), sledijo mu *Večer* (10), *Dnevnik* (7) in *Žurnal24* (4). To nam dokazuje, da okoljske teme niso povsem zapostavljene v nobenem od obravnavanih časnikov, največjo težo pa jim glede na postavitev v časniku dajo v *Delu*.

Za vse štiri obravnavane dnevnike velja, da velika večina okoljskih prispevkov ni vsebovala koristnih nasvetov bralcem, kako lahko rešijo ali omilijo določen okoljski problem. Najvišji delež okoljskih prispevkov z nasvetom bralcem je imel *Žurnal24* (15,6 odstotka), sledijo mu *Večer* (12,9 odstotkov), *Delo* (10,7) in *Dnevnik* (9,3 odstotke). Pri tem velja omeniti, da je *Žurnal24* časnik, ki ima že sam po sebi več nasvetnih člankov, zato je tudi pri številu nasvetnih okoljskih prispevkov krepko pred ostalimi obravnavanimi dnevniki. Majhno število prispevkov z nasveti sicer kaže na to, da okoljski prispevki niso bili dovolj poglobljeni, novinarji se niso vprašali, kako bi določen problem lahko rešili in so v večini primerov napisali le dejstva. To potrjuje mnenje klimatologinje Lučke Kajfež Bogataj (2009), da okoljski prispevki niso dovolj poglobljeni in analitični, ampak so preveč površinski.

Za vse štiri obravnavane dnevnike velja tudi, da je večina okoljskih prispevkov napisana na podlagi aktualnega dogodka. Največji delež prispevkov, ki niso bili tako napisani, je imel *Večer* (19,3 odstotka), sledijo mu *Žurnal24* (17,7 odstotka), *Delo* (15 odstotkov) in *Dnevnik* (8,7 odstotkov). Eden izmed razlogov, zakaj je bila skoraj petina okoljskih prispevkov v *Večeru* takšnih, za katere ni bil povod aktualni dogodek, je stalna stran *Okolje*, kjer so obravnavali tudi teme, ki sicer niso bile zelo povezane z aktualnim dogajanjem. Okoljski prispevki v obravnavanih časnikih so se v večini primerov pojavili le, ko se je zgodil kakšen pomemben dogodek, kot so na primer pomori čebel, objava novih izsledkov o globalnem segrevanju, naravne katastrofe, čistilne akcije, tiskovne konference okoljskih društev in podobno. Iz tega lahko sklepamo, da lahko tudi razni okoljski centri, društva in inštituti

pomembno prispevajo k večjemu številu okoljskih prispevkov, pomembno je le, da medijem podajo kakšne zanimive, nove informacije.

10 UREDNIKI O OKOLJSKEM NOVINARSTVU V SVOJIH ČASNIKIH

Za boljšo predstavo o uredniški politiki pri časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* smo z odgovornimi uredniki opravili krajše intervjuje. Odgovoril nam je odgovorni urednik *Dela* Darjan Košir, odgovorni urednik *Dnevnika* Ali Žerdin in odgovorni urednik *Žurnala24* Goran Novković. Ker se direktor in odgovorni urednik *Večera* Uroš Skuhala na naše prošnje ni odzval, smo za odgovore prosili Tomaža Ranca, namestnika direktorja in odgovornega urednika *Večera*.

10. 1 Prednost temam o gospodarstvu, politiki, kulturi in športu

Najprej nas je zanimalo, ali imajo teme o gospodarstvu, politiki, kulturi ali športu v njihovem časniku prednost pred temami o okolju. »Že bežen pogled v časopis pokaže, da okolju ne namenimo toliko prostora kot ustaljenim rubrikam, kot sta na primer gospodarstvo ali notranja politika,« je povedal Darjan Košir (2009). Po njegovih besedah je osrednji razlog ta, da okoljske teme šele zdaj prodirajo v zavest bralcev, novinarjev in odločevalcev kot tiste, ki bodo v prihodnje enako pomembne kot politične in gospodarske. Na spremljanje teh tem se na *Delu* pripravljajo, vendar še niso dovolj močni (Košir 2009). »Problema se zavedamo in bomo okolju dajali vse več pozornosti tako v *Delu* kot v njegovih prilogah,« pravi (Košir 2009).

»Rubričnost *Dnevnika* je taka, da je nekako razdeljen na notranjo politiko, zunanjo politiko, dopisništvo, gospodarstvo, zanimivosti in tako dalje, v tem sklopu pa ni okolja,« podobno ugotavlja Ali Žerdin (2009). V *Dnevniku* nimajo posebne rubrike o okolju, se pa tema znajde na različnih straneh časnika (Žerdin 2009). »Na tistih straneh, kjer se okoljske tematike pojavljajo, je okoljska tematika ena od prioritet in ji namenimo veliko pozornosti. Dobro so na primer zastopane teme o odpadkih in globalnem segrevanju,« pravi Žerdin (2009).

Po oceni Gorana Novkovića (2009) v *Žurnalu24* teme o politiki, gospodarstvu, športu ali kulturi nimajo prednosti pred okoljem. »Je pa po mojem mnenju v zavesti novinarjev še vedno premalo okoljske tematike in premalo lovijo okoljsko tematiko,« ugotavlja (Novković 2009) in dodaja, da v *Žurnalu24* po njegovi oceni dobro pokrivajo globalne spremembe in regionalen tematike, kot so na primer problemi z odpadki in komunalne storitve. »Mislim pa, da bi na nacionalni ravni lahko še kaj naredili,« priznava (Novković 2009).

V *Večeru* pa se po oceni Tomaža Ranca (2009) zavedajo pomembnosti okoljske tematike, zato imajo tudi posebno stran *Okolje*.

10. 2 Stran ali rubrika namenjena izključno okolju

V drugem vprašanju nas je zanimalo, ali imajo obravnavani časopisi okoljsko stran ali rubriko ter zakaj je nimajo ali jo imajo. Od vseh obravnavanih dnevnikov ima stran o okolju le *Večer*. »Stran smo uvedli, ker se zavedamo pomembnosti okolja in podnebnih sprememb, ki grozijo človeštvu. Stran objavljamo ob ponedeljkih, sprva smo jo objavljali na 14 dni, zdaj pa že vsak teden,« je pojasnil Ranc (2009).

V časniku *Delo* nimajo posebne strani ali rubrike namenjene izključno okolju. »Imamo pa več posebnih vsebinskih sklopov, včasih samostojnih, včasih pa povezanih z energetske temi, kot so skrb za čistejšo okolje in manjšo porabo energije,« pravi Košir (2009). Za okoljske teme redno skrbijo v prilogah, kot so *Znanost*, *Sobotna priloga*, *FT*, *Deloindom* in *Mag* ter v rednih straneh *Dela*, ko gre za večje okoljske probleme (Košir 2009). Tudi v *Dnevniku* nimajo okoljske strani ali rubrike. »Morda je to, da okolje nima svoje rubrike slabo in bi bilo smiselno o tem premisliti. Morda je pa ravno to, da se okoljske teme pojavljajo v več rubrikah pozitivno,« ugotavlja Žerdin (2009). »Ne, nimamo nobene strani ali rubrike namenjene okolju,« pravi Novković in dodaja, da je najverjetneje tudi ne bo. »Zdi se mi, da je bolje, da se okoljska problematika pojavlja znotraj več različnih področij. V prihodnosti bi se moralo več spremljati okoljsko problematiko na teh področjih,« ocenjuje Novković (2009).

10. 3 Okoljske teme le ob aktualnih dogodkih

S tretjim vprašanjem urednikom nas je zanimalo, ali se okoljske vsebine v njihovem časopisu pojavijo le ob aktualnem dogodku. »Načeloma je povod za teme o okolju aktualen dogodek. Lahko je pa to tudi aktualen trend, globalno segrevanje je na primer vedno aktualna tema. Okoljske teme na regionalnem nivoju pa so skoraj vedno napisane v povezavi z aktualnimi dogodki,« pravi Novković (2009).

Okoljske teme se tudi v *Delu* praviloma pojavljajo v časopisu ob aktualnih dogodkih (Košir 2009). To je po oceni Koširja (2009) zato, ker okoljske teme komaj prodirajo v zavest bralcev in novinarjev. »Šele ob takšnih zadevah, kot so na primer katastrofe, se zavemo, da okoljski problemi sploh so. Če teh nenormalnosti ni, se nam zdi, da je z okoljem vse v redu, in se mu ne posvečamo dovolj. Menim pa, da je spremljava tega problema v medijih samo zrcalna slika odnosa, ki ga imamo prebivalci do okolja,« meni Košir (2009). Se pa po njegovi oceni vsi skupaj problema čedalje bolj zavedamo in bo v bodoče postalo bolj normalno, če se o okolju ne bo pisalo izključno ob aktualnih dogodkih. Koširjevo sklicevanje na to, da je spremljanje

okoljske problematike v časniku le zrcalna slika odnosa prebivalcev do okolja, je neumestno. Prav mediji so namreč tisti, ki oblikujejo javno mnenje (Košir 1988, 14) zato bi morali okoljski problematiki nameniti več pozornosti, da bi se mišljenje prebivalstva spremenilo oziroma bi se njihovo znanje o okoljski problematiki poglobilo.

»Ne. Prispevkov ne objavljamo samo tedaj, ko se zgodijo kakšne naravne katastrofe ali ob datumih, kot je na primer dan Zemlje. To ne gre, stvari, vezanih na okolje se je treba lotiti namensko, prispevki pa morajo imeti tudi funkcijo opozarjanja na probleme,« pa meni Žerdin (2009) in dodaja, da spremembe v okolju nastajajo predvsem počasi in nevidno in je treba nanje opozarjati. Podobno je tudi v *Večeru*, kjer so na strani namenjeni okolju predvsem vsebine, ki niso povezane s kakšnim aktualnim dogodkom (Ranc 2009).

10. 4 Specializirani okoljski novinarji

V četrtem vprašanju smo urednike vprašali, ali imajo v medijski hiši kakšnega specializiranega okoljskega novinarja. V *Večeru* imajo eno okoljsko novinarko, sicer pa lokalne okoljske teme pokrivajo dopisniki (Ranc 2009). »Okoljski novinar mora dobro poznati okoljsko tematiko, saj lahko le tako bralcem kvalitetno in razumljivo predstavi pomembne okoljske probleme,« meni Ranc (2009). Pri *Delu* imajo vsaj tri dobre poznavalce okolja ter nekaj novinarjev, ki pokrivajo energetiko in se zdaj čedalje bolj usmerjajo v okolje, povezano z energetiko (Košir 2009). »Sodim, da bomo kmalu lahko oblikovali močnejšo ekipo, ki bo okoljske probleme v sodelovanju z zunanjimi avtorji lažje in bolje ter zlasti vse pogosteje obravnavala,« ocenjuje Košir (2009). Po njegovem mnenju mora okoljski novinar dobro poznati okoljsko problematiko, saj gre za specifične probleme. »To se še posebej pokaže ob aktualnih dogodkih, ko potrebujemo pisce, ki so zaradi svojega znanja sposobni zapletene okoljske probleme bralcem razložiti na preprost in razumljiv način,« dodaja. V *Dnevniku* imajo enega okoljskega novinarja, ki je v dnevnem stiku z okoljsko problematiko, s specifično problematiko na lokalni ravni pa se raje ukvarjajo dopisniki, saj to problematiko bolje poznajo (Žerdin 2009).

V *Žurnalu24* nimajo okoljskega novinarja. »Časopis temelji na tem, da ima zelo malo specializiranih novinarjev. Imamo novinarje, ki se ukvarjajo z gospodarstvom, a pokrivajo tudi drugo problematiko, imamo novinarja, ki se ukvarja s politiko in se ukvarja tudi z drugimi temami in tako dalje. Vsi ti novinarji pa se ukvarjajo tudi z okoljsko problematiko,« pravi Novković (2009).

11 SKLEP

Stanje okoljskega novinarstva v Sloveniji je, v primerjavi z ZDA, slabo. Slovenski okoljski novinarji nimajo svojega društva, izobraževalna ustanova novinarjev FDV ne izvaja nobenega predmeta o okoljskem novinarstvu, izobraževanje in izpopolnjevanje okoljskih novinarjev pa je na plečih vsakega posameznega novinarja. Uredniška politika slovenskih časnikov je takšna, da okoljskim temam ne namenjajo dovolj velike pozornosti, okoljski novinarji pa večinoma nimajo dovolj časa, da bi se v določene okoljske probleme poglobili in prišli do njihovega problema. A tako okoljski novinarji kot nekateri okoljski strokovnjaki opažajo, da se stanje zelo počasi izboljšuje in da je v slovenskih časnikih vse večkrat predstavljen kakšen okoljski problem.

Kot smo ugotovili ob analiziranju štirih slovenskih dnevnikov (*Dela*, *Dnevnika*, *Večera* in *Žurnal24*) in pogovoru z okoljskimi strokovnjaki, časopisi ne namenjajo dovolj pozornosti okoljskim temam. V *Žurnal24* je bilo v aprilu, maju in juniju leta 2008 objavljenega povprečno le 1,57 prispevka na posamezen izvod časopisa, v *Večeru*, ki ima okoljsko stran in okoljskim temam posveča največ pozornosti med obravnavanimi časniki, pa le 2,84 prispevka na posamezen izvod. Po mnenju okoljskih strokovnjakov je od majhnega števila okoljskih prispevkov še bolj pomembno vprašanje kakovosti teh prispevkov. Večina okoljskih prispevkov je po njihovi oceni površinskih in ne posežejo v bistvo problema. Novinarji bi morali po njihovem mnenju k rešitvam problema večkrat pozvati tudi politike in odločevalce.

Raziskave iz tujine kažejo, da igrajo mediji ključno vlogo pri izobraževanju in osveščanju javnosti o okoljskih problemih. V Sloveniji takšne raziskave nismo zasledili, je pa urednik *Delove* priloge *Znanost* Gregor Pucelj (2009) prepričan, da je tudi v Sloveniji tako: »Menim, da je poročanje o okolju eden izmed glavnih načinov osveščanja splošne populacije, vsaj tiste, ki je že pred več leti zapustila šolske klopi.« V nalogi zaradi obširnosti problema nismo posebej proučili vpliva poročanja o okolju na bralce omenjenih časnikov in na zakonodajno vejo oblasti. To ostaja v tej nalogi nepojasnjeno, kar je lahko dobro izhodišče za nadaljnje raziskave in analize.

V nalogi smo o stanju okoljskega novinarstva v Sloveniji spregovorili z uredniki, okoljskimi novinarji, okoljskimi strokovnjaki in predstavnikom katedre za novinarstvo na FDV. To smo storili tudi zato, da smo najpomembnejše akterje okoljskega novinarstva pri nas opozorili na obstoj okoljskega novinarstva ter jih spodbudili k razmišljanju, kako bi lahko stanje okoljskega novinarstva v Sloveniji izboljšali. Okoljski strokovnjaki so predlagali večjo

zagrizenost in samoiniciativnost okoljskih novinarjev, klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj (2009) in novinar Sebastijan Kopusar (2009) pa sta predlagala več naravoslovnih predmetov že v času študija. Marko Milosavljević (2009) iz FDV je povedal, da si na fakulteti v bodoče želijo izvajati tudi predmet okoljskega novinarstva. Odgovorni urednik *Dela* Darjan Košir (2009) je dejal, da se problema zapostavljenosti okoljskih tem zavedajo in da bodo temam o okolju v prihodnje posvečali več pozornosti. Nihče od vprašanih ni omenil ustanovitve društva okoljskih novinarjev, kar dokazuje, da nihče za kaj takega ne čuti potrebe. Ali smo z nalogo ključne akterje slovenskega okoljskega novinarstva resnično spodbudili k temu, da so se o trenutnem slabem stanju začeli pogovarjati in bodo kaj v zvezi s tem ukrenili, nismo mogli ugotoviti. Odgovor na to vprašanje nam bo pokazal čas, upamo pa, da smo s postavljanjem vprašanj ključne akterje okoljskega novinarstva vsaj spodbudili k razmišljanju.

Z intervjuji urednikov, okoljskih strokovnjakov in novinarjev lahko delno potrdimo našo prvo hipotezo, da imajo v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* teme s področja gospodarstva, politike, športa ali kulture prednost pred temami o okolju. Okoljski strokovnjaki in novinarji so si enotni, da so okoljske teme v slovenskih časnikih zapostavljene, mnenja urednikov pa se delijo. Darjan Košir (2009) in odgovorni urednik *Dnevnika* Ali Žerdin (2009) priznavata, da dnevnik temam o okolju namenjata manj prostora kot temam o politiki, gospodarstvu, športu ali kulturi. Odgovorni urednik *Žurnal24* Goran Novković (2009) to priznava le delno, saj se po njegovem mnenju pomembnim okoljskim problemom nameni dovolj prostora. Je pa opozoril, da novinarji premalo lovijo okoljske teme, zaradi česar je lahko v časniku tudi manj takšnih prispevkov. Namestnik odgovornega urednika in direktorja *Večera* Tomaž Ranc (2009) je prepričan, da okolju namenijo veliko pozornosti, kot dokaz je izpostavil *Večerovo* stalno stran *Okolje*.

V celoti pa lahko potrdimo našo drugo hipotezo, da okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* obravnavajo določene okoljske teme pogosteje, nekatere objavijo le občasno, nekatere pa so popolnoma zapostavljene. Z analiziranjem prispevkov v štirih dnevnikih smo opazili, da so najpogosteje poročali o katastrofah, pesticidih in kemičnih nevarnostih, zelo malo so poročali o posegih v okolje, onesnaževanju podtalnice ali svincu, v nobenem časniku pa nismo zasledili prispevka, ki bi bil namenjen onesnaženemu zraku v prostorih, vplivu živinoreje na okolje dioksinu ali obsevanju hrane. Tudi okoljski strokovnjaki in novinarji opažajo nasičenost časnikov z nekaterimi temami in zapostavljenost drugih okoljskih tem. Lučka Kajfež Bogataj (2009) na primer najbolj pogrša pisanje o prostorskem načrtovanju, nevarnostih nanodelcev in potencialnih težavah z vodooskrbno.

Potrdimo lahko tudi tretjo hipotezo, da so okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* v večini napisani na podlagi aktualnega dogodka. Kljub temu, da sta urednika *Dnevnika* in *Večera* zatrdila, da okoljskih prispevkov ne objavljajo samo ob aktualnih dogodkih, je analiza časnikov pokazala, da je tako v večini primerov. Okoljski prispevki so se v večini primerov pojavili ob kakšnih aktualnih dogodkih, v drugem četrletju leta 2008 so to bili množični pomori čebel, potres na Kitajskem, ciklon v Mjanmaru in okvara v Jedrski elektrarni Krško. Iz tega lahko sklepamo, da se bo v slovenskih časnikih o okoljskih problemih več pisalo šele tedaj, ko se bodo posledice onesnaževanja okolja že zelo močno kazale tudi pri nas, ko se bo zgodila še kakšna huda naravna ali tehnična nesreča, ko bodo znane posledice uživanja gensko spremenjene ali obsevane hrane ali ko bo na zemlji izumrla še kakšna rastlinska oziroma živalska vrsta. Čeprav bodo tedaj okoljski prispevki o takšnih dogodkih bolj brani od opozorilnih prispevkov, ki jih časniki lahko objavijo danes, bi morali časniki bolj upoštevati svoje poslanstvo. V diplomski nalogi smo obravnavali štiri slovenske časnike, ki bi morali dajati večjo težo vzgojni funkciji množičnih medijev, svoje bralce bi morali poučiti o okoljskih problemih in o nevarnostih onesnaževanja, pomagati bi jim morali oblikovati mnenje o omenjeni tematiki. Okoljske spremembe se dogajajo vsak dan, nevarnosti onesnaževanja pa so vsak dan večje. Časniki si ne smejo privoščiti, da o njih pišejo le ob večjih aktualnih dogodkih, ne smejo biti le zrcalna slika mnenja večine prebivalcev, pač pa morajo sami prepoznati probleme ter o njih obvestiti bralce.

Iz analize prispevkov lahko izpeljemo, da okoljski prispevki v časnikih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* in *Žurnal24* večinoma ne vsebujejo nasveta bralcem, kako bi lahko rešili ali omilili okoljski problem, kar smo si zastavili kot zadnjo hipotezo. V *Žurnal24*, ki je imel največ nasvetnih prispevkov med obravnavanimi časniki, je bilo okoljskih prispevkov za nasveti le 15,6 odstotka, v *Dnevniku*, ki je imel najmanj takšnih prispevkov pa jih je bilo le 9,3 odstotke. Te številke potrjujejo trditve okoljskih strokovnjakov, da so okoljski članki pogosto premalo poglobljeni in analitični.

12 LITERATURA

- Al Gore. 2007. *Neprijetna resnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga založba.
- ARSO. 2009. *Presoja vplivov na okolje*. Dostopno prek: <http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/presoja%20vplivov%20na%20okolje/> (10. maj 2009).
- Berginc, Mladen, Jelka Kremesec Jevšenak, Jana Vidic in Alma Vičar, ur. 2006. *Sistem varstva narave v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
- Bertoncej, Miroslav. 2008. Operacija gnezdo jajce. *Delo* (18. junij).
- Carson, Rachel. 1972. *Nema pomlad*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Center for Environmental Journalism. 2009. *CEJ Mission*. Dostopno prek: http://colorado.edu/journalism/cej/about_cej/missionhtml (31. marec 2009).
- Cox, Robert. 2006. *Environmental Communication and the Public Sphere*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Delo. 2009. *Osnovni podatki o časopisu Delo*. Dostopno prek: http://dd.delo.si/?=dd_zgodovina (1. april 2009).
- Dnevnik. 2009. *Osnovni podatki o časopisu Dnevnik*. Dostopno prek: http://druzba.dnevnik.si/o_druzbi/zgodovina (1. april 2009).
- Doyle, Kevin, Sam Heizmann, Tanya Stubbs in Bill Sharp, ur. 1998. *The complete guide to environmental careers in the 21st century*. Washington: Island Press.
- EcoTopiaUSA. 2009. *Environmental Movement Timeline*. Dostopno prek: <http://www.ecotopia.org/ehof/timeline.html> (8. maj 2009).
- *Eko krog*. Dostopno prek: <http://www.ekokrog.org> (25. junij 2009).
- Environmental history. 2009. *The timeline*. Dostopno prek: <https://php.radford.edu/~wkovarik//drupal/?q=node/21> (8. maj 2009).
- Erjavec, Karmen. 1998. *Koraki do kakovostnega novinarskega prispevka*. Ljubljana: Jutro.

- Gantar, Pavel, Vida Hudnik, Avguštin Lah, Miha Tišler in Metka Budihna, ur. 1997. *Kemikalizacija okolja in življenja – do katere mere?* Ljubljana: Slovensko ekološko gibanje.
- Hladnik, Tanja. 2008. *Okoljska etika v novinarskem diskurzu slovenskega dnevnega tiska*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- International Federation of Environmental Journalists. 2009. *IFEJ*. Dostopno prek: <http://about.greenfacts.org/pressroom/media-partners/ifej.htm> (31. marec 2009).
- Javornik, Branka. 2009. *Biološka varnost gensko spremenjene hrane*. Dostopno prek: http://www.bf.uni_lj.si/fileadmin/groups/2718/Gensko_spremenjena_hrana/5.pdf (1. april 2009).
- Kacafura, Ivana. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. april.
- Kajfež Bogataj, Lučka. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. april.
- Katalog OKO. 2009. *Časniki. Tisk. Novinarstvo*. Dostopno prek: <http://www.zrc-sazu.si/oko/Casniki.htm> (1. april 2009).
- Kopušar, Sebastijan. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 5. maj.
- Košir, Darjan. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 6. maj.
- Košir, Manca. 1988. *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kralj, Drago. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 20. april.
- Lepore, Jill. 2009. It's spreading. *New Yorker* 48 (1. junij).
- Lončar, Sanja. 2008. *Radioaktivna hrana na krožniku? Aura*. Dostopno prek: <http://www.zazdravje.net/aktualno.asp?novica=196> (5. Maj 2008).
- Meisner, Mark. 2009. *What is environmental communication?* Dostopno prek: <http://www.esf.edu/ecn/whatisec.htm> (30. marec 2009).
- Merljak Zdovc, Sonja. 2008. *Literarno novinarstvo*. Ljubljana: Modrijan.

- Metcalf Institute for Marine and Environmental Reporting. 2009. *About us*. Dostopno prek: <http://www.metcalfinstitute.org/aboutus.htm> (31. marec 2009).
- Milosavljević, Marko. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 5. maj.
- Nacionalna raziskava branosti. 2009. *Valutni podatki za leto 2008*. Dostopno prek: <http://www.nrb.info/podatki/index.html> (25. junij 2009).
- New York University, Journalism institute. 2009. *Science, Health and Environmental Reporting*. Dostopno prek: <http://journalism.nyu.edu/prospectivestudents/coursesofstudy/serp> (31. marec 2009).
- Novković, Goran. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 6. maj.
- Okoljsko raziskovalni zavod. 2009. *Preprečevanje NIMBY sindroma*. Dostopno prek: http://www.orz.si/si/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=16 (8. maj 2009).
- Plut, Dušan. 2004. *Zeleni planet?* Ljubljana: Didakta.
- Pucelj, Gregor. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 4. maj.
- RachelCarson.org. 2009. *Rachel Carson*. Dostopno prek: <http://www.rachelcarson.org/default.aspx> (9. maj 2009).
- Ranc, Tomaž. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 5. maj.
- Schwartz, Debra. 2006. *Writing green*. Maryland: Apprentice House.
- Slovenska oglaševalska zbornica. 2009. *Preglednica revidiranih prodanih naklad*. Dostopno prek: http://soz.si/projekti_soz/preglednica_revidiranih_prodanih_naklad/#result (5. junij 2008).
- Slovenski portal biološke varnosti. 2009. *Gensko spremenjeni organizmi (GSO)*. Dostopno prek: http://biotechnologygmo.gov.si/gensko_spremenjeni_organizmi/-index.html (1. april 2009).
- Smraka Kincl, Vesna in Olga Mravlje. 2009. *Analiza trendov onesnaženosti podtalnice, kot virov pitne vode za Mariborsko regijo in določitev statusa ogroženega*

okolja podtalnice. Dostopno prek: <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=7792>
(1. april 2009).

- Snaga. 2009. *Ločeno zbiranje odpadkov*. Dostopno prek: <http://www.jh-lj.si/snaga/locevanje> (10. maj 2009).
- Splichal, Slavko. 1992. *Izgubljene utopije?* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- --- 2000. *Novinarji in novinarstvo*. Ljubljana: Evropski inštitut za komuniciranje in kulturo ter Fakulteta za družbene vede.
- Šoštarič, Marjeta. 2008. *Strategija. Delo* (19. junij).
- Tavčar, Borut. 2007. *Zapostavljenost okoljevarstva v splošno informativnih medijih*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- --- 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. maj.
- The Society of Environmental Journalists. 2009. *SEJ's History*. Dostopno prek: [hzzp://www.sej.org/about-sej/history](http://www.sej.org/about-sej/history) (9. maj 2009).
- The Pulitzer Prizes. 2009. *History of the Pulitzer Prizes*. Dostopno prek: <http://www.pulitzer.org/historyofprizes> (9. maj 2009).
- Univerza v Novi Gorici. 2007. *Okoljsko komuniciranje*. Dostopno prek: <http://www.ung.si/si/studijski-programi/1100/134083/> (8. maj 2009).
- Večer. 2009. *Osnovni podatki o časopisu Dnevnik*. Dostopno prek: <http://bam.vecer.com/predstavitev2007a/default.asp?kaj=Zgodovina> (1. april 2009).
- Višnar, Katarina. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. april.
- West, Bernadette, Michael Greenberg, Jane Lewis, Renee Rogers in David Sachsman, ur. 2003. *The reporter's Environmental Handbook*. New Jersey: Rutgers university press.
- Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. *Environmental journalism*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_journalism (30. marec 2009).

- Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica. 2009. *Obsevanje živil z ionizirajočim sevanjem*. Dostopno prek: http://www.zzv-go.si/fileadmin/pdfdoc2008/70_obsevanje_zivil.pdf (1. april 2009).
- Žerdin, Ali. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. april.
- Živčič, Lidija. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
- Žurnal24. 2009. *Osnovni podatki o časopisu Žurnal24*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/cms/home/informacije/oportal.html> (1.april 2009).

13 PRILOGE

Priloga A: Primer krajšega intervjuja z uredniki časopisov, ki smo jih analizirali (odgovarja odgovorni urednik Žurnal24 Goran Novković)

1. Ali namenjate temam o gospodarstvu, politiki, kulturi ali športu v vašem časniku prednost pred temami o okolju?

Ne, po moje ne. Je pa po mojem mnenju v zavesti novinarjev še vedno premalo okoljske tematike in premalo lovijo okoljsko tematiko. Vendar se mi zdi, da okoljsko problematiko na dveh ravneh dobro pokrivamo. Ena raven so globalne spremembe, drugo je pa regionalna tematika, odpadki, smetišča, komunalne storitve, voda in tako naprej. Ta dva nivoja sta po moje kar dobro zastopana. Mislim pa, da bi na nacionalni ravni lahko še kaj naredili.

2. Imate v Žurnalu24 kakšno rubriko ali stran namenjeno izključno okoljski problematiki?

Ne, nimamo nobene strani ali rubrike namenjene okolju. Po moje bi okolje kot samo tako težko imelo kakšno svojo stran, razen da bi prišlo v poštev pri kakšnih posebnih prilogah. Da bi bila redna rubrika, bi pa bilo zelo težko, ker se okoljska problematika pojavlja na toliko različnih področjih, da je bolje da se znotraj teh področji pojavlja, kot pa da bi bila samostojna problematika. V takšnem časopisu, formata Žurnal24 tega ne vidim kot varianto. Bolj vidim to, da bi se moralo tudi v prihodnosti bolj spremljati okoljsko tematiko na vseh področjih.

3. Imate v vaši medijski hiši kakšnega specializiranega okoljskega novinarja?

Ne, nimamo specializiranega novinarja. Časopis temelji na tem, da ima zelo malo specializiranih novinarjev. Imamo na primer novinarje, ki pokrivajo biznis, ampak se ukvarjajo tudi z drugimi temami. Imamo enega, ki pokriva bolj politiko, a se ukvarja tudi z drugimi temami, enega ki pokriva šolstvo in zdravstvo in se ukvarja tudi z drugimi temami. In vsi se ukvarjajo tudi z okoljskimi temami.

4. Se teme o okolju v vašem časopisu vedno pojavljajo v povezavi z aktualnimi dogodki?

Načeloma da. Ampak ni nujno, da je to aktualen dogodek, lahko je to aktualen trend. Globalno segrevanje je na primer vedno tema, ko pride ven kakšna raziskava o okolju, je lahko to tema. Na regionalnem nivoju pa so to skoraj vedno aktualni dogodki.

Priloga B: Primer reporterske zgodbe, ki govori o biotski raznovrstnosti

Operacija gnezdo jajce

Miroslav Bertonec, Delo, 18. junij 2008

Večina Novozelancev nikoli v življenju ni videla kivija in tudi vsi drugi morajo krepko napeti oči, da v mračnih zavetiščih zagledajo vsaj svetli dolgi kljun ogroženega ptiča, ki bi brez človeške pomoči, po najbolj pesimističnih napovedih, lahko izumrl že čez sedem let. Zato kiviji (Novozelanci) rešujejo kivije (kar je tudi ime ene izmed številnih reševalnih akcij) in zelo občutljivo reagirajo na vsakogar, ki bi jih pri tem motil. Tako je samo moje nedolžno vprašanje pred vrati nacionalnega kivijevega centra v Hokitiki, ali je tudi pri njih prepovedano fotografiranje in snemanje kivijev, silno razburilo prodajalko vstopnic, kar je nenavadno za umirjene Novozelandce, da je prestrašeno odgovorila: "To ni nikjer dovoljeno in tudi mi nočemo, da se našemu kiviju karkoli zgodi." Drugače so v 16 zavetiščih kivijev dokaj zgovorni, kajti podobno, kot hočejo popotniki v Avstraliji otipati koale in kenguruje, želijo med obiskom Nove Zelandije videti kivije. To ustreza domačinom, ki od leta 1994 rešujejo svoj narodni simbol z operacijo Gnezdo jajce in so 17. februarja letos slovesno proslavili rojstvo tisočega mladiča, ki se je izvalil iz te nujno potrebne akcije. O njej mi je še največ povedala Brigita, ki obiskovalce Kivijevega ptičjega parka v Queenstownu seznanja s "svetom kivijev", kakor je nenehno govorila. "Kar 90 odstotkov mladičev pogine v divjini in le pet odstotkov jih odraste. Pred petimi stoletji je na Novi Zelandiji živelo na milijone kivijev, danes se je njihovo število skrčilo na pičlih 70.000. V našem zavetišču imamo tri haastove kivije (tokoeke), ki jih je na prostosti le še 300 in so podobno kot sosednji rovi, ki jih je še manj, najbolj ogroženi. Že Maori so lovili kivije zaradi mesa in perja. Še več škode so naredili belci, ko so prinesli sesalce - pse, mačke, svinje, oposume, ki prej niso prebivali na Novi Zelandiji in so zdesetkali populacijo kivijev. Najbolj tragičen dogodek se je zgodil pred dvema desetletjema, ko je nemška ovčarka v šestih tednih pokončala skoraj tisoč kivijev," pravi Brigita. Poleg tega so Evropejci požgali in posekali gozdove in skrčili njihov življenjski prostor na minimum. Med kopico nepopravljivih posledic popolnoma porušenega novozelandskega biološkega naravnega sistema je čudno dejstvo, da je pri nas koristni in prikupni jež (bog ve, zakaj sploh izvožen) onstran Indijskega in Tihega oceana na spisku sovražnikov kivijev, ker se rad posladka z njihovimi velikimi jajci. Toda največja nevarnost jim preti od podivjanih potepuških psov, čeprav so po drugi strani Novozelanci privzgojili 25 tako imenovanih kivijevskih psov, ki s svojimi vlažnimi smrčki iščejo njihova gnezda z jajci. "Zlasti jajca so najbolj ogrožena. Zato smo jih začeli v divjini zbirati in jih s kiviji vred valimo v varnih inkubatorjih. Glede na lastno telesno velikost izvali samička največje ptičje jajce na svetu, kar jo tako izmuči, da za to ogromno jajce potem skrbi za tretjino manjši in za četrtno lažji samec. Čez 25 dni lahko zvali še drugo in nato zelo redko tudi tretje jajce, tako da so samičke sposobne vse življenje izvaliti okoli sto jajc. V laboratorijih jajca osvetlimo in

analiziramo, ali so živa in koliko so stara. Ko se po 70 do 80 dnevih mladič izvali, je 48 ur v inkubatorju, dokler se po dieti ne postavi na krepki taci. Ker je kar kmalu samostojen, dobi omejen življenjski prostor med grmičevjem in trohnečimi debli, kjer za obiskovalce podnevi simuliramo noč. Kajti kivi je nočna in zelo plašna žival. Po enomesečni karanteni, ko doseže težo enega kilograma, ga spustimo na prostost na istem kraju, kjer smo našli njegovo jajce," je razlagala Brigita, ki je po uspešnem študiju in z dvema diplomama šele leto dni oskrbnica v ptičjem parku Wilsonovih v Queenstownu. Kljub mladosti je našla Brigita za svoje občasne ljubljenske brez peruti primeren "koktajl": "Črvičke, stonoge, gosenice, stenice, žuželke pač, in olupke ali posušene sadeže, vse, kar sicer najdejo na in v gozdni zemlji, je v tem koktajlu, ki jim očitno zelo prija," je govorila, medtem ko se je kivi takoj spravil na pojedino in nadaljeval kljuvanje trohneče zemeljske površine. "Kiviji so samotarji in krvavo branijo svoj teritorij, zato lahko v vsakem prostoru vzdržujemo samo enega, le izjemoma tudi par. Ponavadi sta skupaj med parjenjem. Za kivije velja zvestoba do groba, šele po smrti partnerja si poiščejo novega partnerja. Z dvema letoma so spolno aktivni, doživijo lahko visoko starost pet do šest desetletij, povprečno pa okoli dvajset let. V divjini le redko srečamo kivije, jih pa včasih ponoči slišimo. Z žvižgi označujejo svoj teritorij, ki je odvisen od vrste in je velik od dveh do sto hektarjev. Hkrati z žvižganjem samci privabljajo samičke, ki takoj ugotovijo, kako veliko posestvo imajo. Na njem si ustvarijo do 50 bivališč, vendar samo enega uporabljajo za razmnoževanje. Odrasle živali se še nekako uspešno branijo pred sovražniki, ker zelo hitro tečejo. Kot noji in emuji, s katerimi so v daljnem sorodstvu, imajo zakrnele perutnice, drugače je njihovo perje podobno kožuhu. Prav tako zelo dobro slišijo. Pred leti smo z analizo DNK ugotovili, da so samostojni rod in razdeljeni v pet vrst. Da bi jih ohranili, nimamo le operacije Gnezdnost jajce, temveč jih tudi naseljujemo na manjših novozelandskih otokih, kjer ni plenilcev," je predstavila Brigita zgodbo simpatičnih ptic.

Priloga C: Primer klasičnega komentarja, ki govori o globalnem segrevanju **Strategija**

Marjeta Šoštarič, Delo, 19. junij 2008

Gotovo je zgolj naključje, da je slovenska vlada le dan po tem, ko je kakor oreh velika toča v Posavju oklestila pridelek poljščin in že tudi pobrala ves letošnji pridelek sadja in grozdja (pa še za kakšno leto naprej), sprejela strategijo prilagajanja kmetijstva podnebnim spremembam. Slovenija se je tako med prvimi državami EU vpisala na seznam tistih, ki so sprejele takšno strategijo, se je po vladni seji pohvalil kmetijski minister Iztok Jarc. V njegovi precej splošni predstavitvi je bilo nedvoumno poudarjeno, da gre za politični in strokovni dokument, s katerim so postavljene temeljne zaveze te in prihodnjih vlad za prilagajanje podnebnim spremembam enega najbolj izpostavljenih sektorjev. Podnebne spremembe in z njimi povezano dogajanje, ki ga že občutimo tudi v čedalje dražji hrani, pa zlovešče napovedi klimatologov in drugih strokovnjakov o posledicah onesnaževanja ozračja z velikimi izpusti toplogrednih plinov za življenje na našem planetu, zahtevajo ukrepanje. Tudi v mali Sloveniji, ki se je v zadnjega pol leta trudila predstaviti, delati koristno in zgledno v vlogi predsedujoče svetu EU. Strategija prilagajanja kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam, katere osnutek je resorno ministrstvo predstavilo javnosti že konec marca, naj bi bila zato pomemben kamenček v mozaiku aktivnosti in slovenske vpetosti v evropski prostor. Nekakšen zgled naprednosti in marljivosti. Zato bržkone neprikrito (samo)zadovoljstvo in ocena kmetijskega ministra, da je vladni blagoslov dokumentu, spisanem na 19 straneh, velik dan za slovensko kmetijstvo in gozdarstvo. Strategija za sušna leta, ki se jim ne bo mogoče izogniti, kakor

kažejo resne primerjalne analize strokovnjakov s področja klimatologije in agrometeorologije, je pravzaprav bolj seznam želja in oddaljenih ciljev na raznih področjih delovanja kmetijske politike. Tak, kot nam je bil predstavljen že pred tremi meseci, je komajda s kakšnim redakcijskim posegom priromal na vlado in ministri so ga potrdili. Zlahka najbrž, saj je prvi tovrstni dokument, pripravljen v izjemno primernem času, pa kar koli si že mislimo o njem. Pričakovane višje temperature zraka in tal s spremenjenim padavinskim režimom, omejeni vodni viri in večja intenzivnost ter pogostost ekstremnega vremenskega dogajanja zahtevajo prilagajanje. Odškodnine, s katerimi zdaj država pomaga prizadetim in za katere se zaradi pogostosti suš, ujm in drugih nesreč porablja čedalje več denarja, so samo medlo gašenje tlečega požara, ki ga kurijo podnebne spremembe. Prvi in veliki oškodovanci so prav pridelovalci hrane, ki tudi sami izdatno prispevajo k tem spremembam. Zato bi bilo povsem razumljivo, če bi strateški dokument določneje razkril tudi načrte o spreminjanju strukture naše kmetijske pridelave, o tem, kako doseči preobrat v pridelavi poljščin za potrebe živinoreje, denimo. Potreben bo preobrat, ki bo koruzo zamenjal s kakšno drugo, primernejšo krmno rastlino na plitvih prodnatih tleh, na katerih suša že praviloma vsako leto pobira svoj davek. Pridelovalcem in nam, ki jim plačujemo odškodnine. Zgovoren je podatek, da je Slovenija od leta 2000 do 2006 samo za odpravo posledic suše namenila 86 milijonov evrov, za preprečevanje pa samo tri milijone evrov. Zato bi bilo treba poleg načrtovane porabe 33 milijonov evrov v prihodnjih treh letih za preventivne ukrepe v strategiji prilagajanja kmetijstva podnebnim spremembam zapisati še kaj oprijemljivejšega, kot so zapisali.